

συντηρητικές παράδοσης που πνίγει την κοινωνική μας πρόοδο.

Και γόντις έτσι το νόησαν κι όσοι απ' τους δημοτικιστές; προσηύχτησαν στη σοσιαλιστική ιδέα, η ἀγκάλιασαν ἀπλῶς; την κοινωνική πρόοδο ὅπως ἀπὸ κάθε ὅρο κι ἀνομάτισμα. Ὁ συγγραφέας τοῦ «Κοινωνικού μας ζητήματος» τοὺς βοήθησε δηλ. νὰ οὐν τὸ βάθος τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος καὶ νὰ γνωρίσουν τὸ μοναχὸ πρακτικὸ δρόμο, τοῦ μπορεῖ νὰ φέρη στὴ λύση του. Ἡ ιδέα, πῶς ἡ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση μπορεῖ νὰ ἐπιβληθῇ στὸ ἐπίσημο καθεστὸς ἀπὸ δυνάμεις ποὺ θὰ βγοῦν μέσα ἀπ' τὴν κυρίαρχη τάξη τοῦ ἔθνους, μπορεῖ νὰ πῇ κανένας πῶς ἀνήκει στὸ περασμένο κ' οἱ συντηρητικότεροι ἀκόμα ἀπ' τοὺς δημοτικιστὲς εἶδαν πῶς κύριος φέρεις τῆς γλωσσικῆς ἀναμόρφωσης μπορεῖ νὰ γένῃ μόνος ὁ λαὸς καὶ τόνονα τοῦ στενοῦ πήρε καὶ τόργανον τῶν συνδέρφων μας; τῆς Πόλης, τῶν ὅχι ἀπ' τοὺς ρεζοπικιστικότερους; στὶς κοινωνικὲς ιδέες ἀναμεταξύ μας. Μ' ἓνα λόγο οἱ δημοτικιστὲς στὸ σύνολό τους δείχτηκαν ὡς ζωτανότεροι καὶ προοδευτικότεροι παρ' ὅσον τῆς σύγχρονης ρωμέϊκης κοινωνίας, καθὼς τοὺς διέκρινε ὁ ἐπαναστατικὸς συγγραφέας τοῦ «Κοινωνικοῦ μας ζητήματος».

Ἐδῶ εἶναι λοιπὸν τὸ ζήτημα καὶ ὅχι ἐκεῖ ποὺ θέλησε νὰ τὸ μετατοπίσῃ ὁ φίλος μου Ραμάς. Σοσιαλιστὲς καὶ δημοτικιστὲς εἶναι βέβαια δύο ἐννοιαὶ ξεχωριστές. Συμπεφύγουν σὲ ἀνθρώπους, ποὺ τὸ αἶσθημα εἴτε ἡ σκέψη τους τοὺς κάνει ἐπαναστάτες κατὰ δύο καθιερωτῶν πολέμων τῆς προόδου, χωρίζονται σὲ ἀνθρώπους ποὺ οἱ ἴδιοι ἢ καὶ ἄλλοι λόγοι τοὺς φέρουν μόνον ὡς τὸν ἓνα γνωρισμὸ. Μαζὶ ὅμως μὲ τὸ χωρισμὸ τῶν δύο ἐννοιῶν ἀρχινάει κ' ἡ εὐτοπία. Καθὼς εἶναι ἀνεδαφικὸς ὁ δημοτικιστὴς ποὺ γυρέβει τὴ νίκη τῆς ιδέας του μέσα σὲ μιὰ κοινωνικὴ τάξη, ποὺ ἔχει ἀντίθετο συμφέρον ἀπ' τὴν ἐπικράτηση τῆς δημοτικῆς γλώσσας, ἔτσι εἶναι ἀνεδαφικός καὶ ὁ σοσιαλιστὴς ποὺ πολεμᾷ γιὰ τὴ διάδοση τῆς σοσιαλιστικῆς ιδέας μὲ τὴν καθαρεύουσα. Καταντάει σὰν τὸν ἀριστοκρατικὸ δημοτικιστὴ, μάλιστα ἀκόμα πιὸ χειρότερα. Γιὰ τὸν στεροὺν ὁ λαὸς δὲν ὑπάρχει· τοῦ εἶναι στὸ τέλος ἀδιάφορο ἂν θὰ μορφωθῇ αὐτός, ἢ μάλλλον τὸν θέλει ἀμόρφωτο, γιατί ἔτσι κυριαρχοῦν εὐκολότερα οἱ ἀριστοὶ καὶ βέλτιστοι. Γιὰ τοὺς τοὺς μὲν γινάσκει καὶ ἂν θέλῃ τὴ ζωτανὴ γλώσσα, τὴ θέλει γιὰ νὰ κἀμὴ ζωτικότερη τὴν τάξη τους. Γιὰ τὸ σοσιαλιστὴ ἀντίθετα ὑπάρ

χει μόνον ὁ λαός, σὰν ὁ μόνος ποὺ δύναται νὰ φέρῃ μὲ τὸ ἀνύψωμά του ἓνα ἀνύψωμα καὶ τῆς κοινωνίας ὅλης. Κι ὅμως κατεβαίνει στὸ λαό, παίρνοντας ὄργανό του ἀκριβῶς τὴ γλώσσα, ποὺ ὁ κυρίαρχος τοῦ λαοῦ τὴν ἔχει γιὰ νὰ τὴν κρατᾷ στὸ σκότος. Ἄν τὴν ἔχει ἐπίτηδες ἢ ὅχι, δὲν τὸ ζετᾷ ἰδῶ. Φτάνει πῶς ὁ ἀγῶνας γιὰ νὰ κρατηθῇ ἡ καθαρεύουσα εἶναι ἀγῶνας τῆς ἀστικῆς τάξης. Κι ὁ σοσιαλιστὴς, ποὺ ἔρχεται νὰ πολεμήσῃ αὐτὴ τὴν τάξη, παίρνει στὰ χέρια του ἓνα ἀπ' τὰ ὅπλα τῆς κυριαρχίας τῆς καὶ πᾶει νὰ πολεμήσῃ τὸν ἐχθρὸ μ' αὐτό. Ψυχολογία ἀληθινὰ ἀλλόκοτη, ποὺ φαίνεται νάχη δύο ἀφορμές. Ἡ ὁ σοσιαλιστὴς δὲν ἔχει ἀπαλλαχτὴ ἀπ' τὴν πρόληψη πῶς ἡ καθαρεύουσα μπορεῖ νὰ γένῃ ζωτανὴ γλώσσα, ἢ φοβούμενος τὴν πρόληψη τῆς δημοτικῆς γλώσσας, ποὺ εἶναι ἀπλωμένη στὴ ρωμέϊκη κοινωνία, δίνει τύπο τῆς ὀργῆς καὶ πασιζεῖ νὰ συμβιβαστῇ μὲ τὸ καθεστὸς γιὰ νὰ μὴ φανῇ ἐπαναστατικὸς σὲ ὅλα. Κ' οἱ δύο περιστάσεις τυπικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν οὐτοπιστικῶν κλίσεων τοῦ ρωμέϊκου πνεύματος. Γιατὶ ἔσο οὐτοπικὴ εἶναι τὸ νὰ πιστεῖται ἄνθρωπος στὸν εἰκοστὸν αἰῶνα πῶς μπορεῖ νὰ ἐπικρατήσῃ μιὰ γλώσσα ψεύτικη, μιὰ γλώσσα ποὺ δὲν πηγαίνει ἀπ' τὴ ψυχὴ τοῦ λαοῦ καὶ δὲν ταυρίζεται μὲ τὴς ἀνάγκες του, ἄλλο τότε οὐτοπικὸ εἶναι καὶ τὸ νὰ θέλῃ κανεὶς νὰ τὴν κἀμὴ ὄργανο λαϊκοῦ κινήματος, ποὺ ἀπ' τὴν ἰδίαν φύση του ἀπαιτεῖ τὸ μεταχείρισμα μιᾶς γλώσσας νοητῆς ἀπὸ τὰ πλήθη, ποὺ γυρέβει νὰ βάλῃ σὲ κίνηση.

Κ' ἤθελα νὰ ρωτήσω τοὺς σοσιαλιστὲς τοῦ «Μέλλοντος» καὶ τῆς «Κοινωνιολογικῆς Ἑταιρίας», ποὺ ἀγκάλιασαν τὴν φόβια γλώσσα γιὰ ἓνα ζωτανὸ κίνημα: Ἀπευθύνεται ἡ κραυγὴ τους στὸ λαὸ ἢ στὶς κυρίαρχες τάξεις; Ἄν στὸ λαό, πῶς θὰ τοὺς νιώσῃ αὐτός, σὰν τοῦ μιλοῦν σ' ἓνα κατασκευασμα, ἀκατανόητο καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἀκόμα ποὺ ἀπὸ ὕλική ὑπεροχὴ ἀνέχουν στὴν κυριαρχοῦσα τάξη; Πῶς ἡ πρόληψή τους, ὅτι μπορεῖ νὰ γένῃ γλώσσα ζωτανὴ τὸ ψεῖδος τῆς καθαρεύουσας, τοὺς ὀδηγᾷ τόσο μακριὰ ὥστε νὰ παρκαρῶν τὴν πραγματικότητα, δὲν τὴ πιστέβω. Γιατὶ εἶναι τότε καθαρὴ ἡ πραγματικότητα πῶς ὁ ἐργάτης δὲν τὴν καταλαβαίνει τὴν καθαρεύουσα. τὸ οὐσιωδέστερο γιὰ ἓνα προπαγανδιστὴ μιᾶς ιδέας. τὸ νὰ τὸν νιώσῃ ἐκεῖνος ποὺ πρόκειται νὰ γκαλιᾷ τὴν ιδέα αὐτή. Γιὰ τὸ σοσιαλιστὴ τὸ πρῶτο εἶναι νὰ μπορέσῃ νὰ φωτίσῃ τὸν ἐργάτη γιὰ τὴ σημερινὴ του θέση, γιὰ

τὴς ἀφορμὲς ποὺ τὸν ἔφεραν καὶ κρατοῦν σ' αὐτὴ τὴ θέση, νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ νὰ καταλάβῃ καθαρὰ τίς ἀφορμὲς αὐτὲς καὶ νὰ τοῦ δώσῃ νὰ νιώσῃ καθαρότερα μὲ ποιὰ μέσα θὰ μπορέσῃ νὰ καλλιεργῇ τὴ θέση του. Αὐτὸ ἔμως εἶναι δύσκολο νὰ γένῃ μὲ τὴ γλώσσα ποὺ μεταχειρίζονται οἱ ῥήτορες τῆς «Κοινωνιολογικῆς Ἑταιρίας» κ' οἱ συντάχτες τῆς σοσιαλιστικῆς ἐφημερίδας; Ἦθελα νὰ ξέρω πόσοι ἀπ' τοὺς ἐργάτες, πόσοι ἀκόμα ἀπ' τοὺς ἑστώντας πιὸ μορφωμένους μικροαστοὺς, μετὰβιβάς, ψωμάδες, παπουτσίδες κλπ., ποὺ θέλουν νὰ βάλουν ἀνάγκη σὲ κίνηση ἡ ἐταιρία κ' ἡ ἐφημερίδα, εἶναι σὲ θέση νὰ καταλάβουν καθαρὰ τὰ κύρια ἄρθρα τῆς δευτέρας ἢ τίς προκηρύξεις τῆς πρώτης; Ἄν δὲν τὰ καταλαβαίνουν λοιπὸν ἐκεῖνοι ποὺ χρειάζεται νὰ τὰ καταλάβουν, τότε ποιὸ λόγο ἔχει ἡ προπαγάνδα; Γιατὶ δὲν τὸ πιστέβω νανκὶ ἡ πρόθεσή τους νὰ κερῶν τὸ σοσιαλισμὸ στὶς λεγόμενες ἀναπτυγμένες τάξεις, πολὺ λιγότερο στὸς καθαρεύουσας πλουτοκράτες, δηλ. δὲ μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ τὸ πιστέψω ἀπ' τὸ περιεχόμενον τῶν ἄρθρων, ποὺ εἶναι καθαρὸ ἐναντίον μὲ τὰ συμφέροντα τῶν κυρίαρχων τάξεων. Ἦθελον ἂν θέλουν νὰ διχάσουν τὸ σοσιαλισμὸ στὴν ἀστικὴ τάξη καὶ ἀπ' αὐτὸ ὁ φόβος τους μὴ τὴν καὶ σκοντάψουν στὴν πρόληψη κατὰ τῆς ζωτανῆς γλώσσας, ποὺ εἶναι ἀπλωμένη στὴν τάξη αὐτή. Μὰ τότε γυρνᾷμε στὴν Ἑλλάδα ἐμὲς μισὸν αἰῶνα πίσω, στὸς κεινούς δηλ. ποὺ ἡ σοσιαλιστικὴ ιδέα ἦταν οὐτοπία, ξεχωρισμένη ἀπὸ τὸ ἐργατικὸ πρόβλημα. Ἄν οἱ ἀθηναῖοι σοσιαλιστὲς μένουν σ' ἐκεῖνο τὸ στάδιο τοῦ σοσιαλισμοῦ, τί λόγο ἔχουν τότε τὰ συγράμματα τοῦ Μάρξ καὶ Ἐγγὲλς ποὺ γράφουν ἑξῆς: «Ἄν αὐτὰ τίς στήλες τῆς ἐφημερίδας τους;

Μὰ θὰ μοῦ ποῦν ἡ ἀντιδημοτικιστὴ ιδέα δὲν εἶναι ἀπλωμένη μόνον στὴν κυρίαρχη τάξη, μὰ καὶ στὶς κατώτερες καὶ σ' αὐτὲς ἀκόμα τίς ἐργατικὲς κ' εἶνα ἀπότομο ἀνταμῶμα τῆς σοσιαλιστικῆς μαζὶ μὲ τὴ δημοτικιστικὴν ιδέα θὰ ἔκανε ἀποκρουστικὴ τὴν πρώτη στὸς ἐργάτες κ' ἔτσι θὰ δυσκόλευε τὴν προπαγάνδα τῆς. Ἀλλὰ ρωτῶ ξανά κ' ἐγώ: Εἶναι δυνατὴ ἡ σοσιαλιστικὴ προπαγάνδα μὲ ἄλλη γλώσσα ἔξω ἀπὸ τὴ ζωτανή, τὴ μὲν ποὺ μπορεῖ νὰ νιώσῃ ὁ ἐργάτης; Πῶς σ' αὐτὸν δὲ θάβῃ τὴν ἀντίσταση, ποὺ φαντάζεται πῶς θὰ βρῇ ὁ καθαρεύουσας προπαγανδιστὴς τοῦ σοσιαλισμοῦ, τὸ ἀπυθνεῖ ἡ ἐργατικὴ τοῦ ὅλου μὲ τὴν εὐνοϊκὴ ὑποδοχὴ ποὺ ἔκαμε τῆς μητρικῆς τῆς γλώσσας, ποὺ υἱοθέτησε ὁ «Ἐρ-

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Η ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ*)

Ἦ Φρόσω δὲ μιλεῖ, νὰ μὴν ἀκούῃ ἡ γειτονιά καὶ δίνει στὸν παπὰ τὸ δίφραγκο μαζί μὲ τὸ που κάμισε τῆς ἀδερφῆς νὰ τὸ διαβάσῃ στᾷγο Δῆμα καὶ ἀνιὲς ἕμια οἰκονομήσει δεύτερο τὴν ἀγία Μαρίνα ὅπως στᾷμπέλις, μήπως βοηθήσῃ ἡ χάρις τῆς τῆ συνονόματῆς. Χαμένη εἶχε κ' ἡ Φρόσω τὴν ἑλπίδα, ὡς τόσο πίστευε στὸν θεὸ τῆς δύναμης καὶ πίστευε ἀκόμα καὶ στὸ σὺ. Ἄν ἔχασε ὁ ἀδερφός ἐδῶ, ἡ πόλη αὐτὴ δὲν εἶναι κ' ὁ κόσμος ὅλος καὶ ὁ φτόνος δὲν εἶναι σ' ὅλον τὸν κόσμῳ ὁ ἴδιος. Τὴν ἰδία γνώμη εἶχε κ' ἡ Σακαμπέννα, ποὺ ἄμα φέρον ἡ Παναγιούλα πάλι κἀνα λιάνωμα, βαλεῖ καὶ αὐτὴ τὴν τέχνη τῆς νὰ ξαναζήρῃ τὴ Μαριώ στὰ σπασα τῆς. Χαρὰ μεγάλη καρτερεῖ τὴν κούλια, διαβάζει

(*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 326 φύλλο.

στᾷγο τοῦ βραδίου καὶ τὸ κουπόδεσε. Ἦ θησαυρό, ἡ πλούσια νύφη θὰβ' ὁ Γεσίλας, σύντομα στὸν καιρὸ καὶ ἀλαργίνα στὸν τόπο. Μιὰ ψύχα αὐτομὸνὴ μονάχα. Ποιὸς τοὺς φταίει; Πήγαν κ' ἔστειλαν στὴ Ζώρινα τὴ Χαραλάμπενα. Δὲν ἔρχονταν σ' αὐτὴ, νάρινε τῆς κορῆς, νάπαρνε τὰ σοκάκια γιὰ τὸν καπετάνιο, καθὼς τόκαμε στὴ δειλὰ γιὰ τὸν τάδε καὶ στὴν τάδε γιὰ τὸ δειλὰ.

Μὰ ἡ Μαρὶώ δὲν ἤθελε νάκούτῃ τίποτε. Ἦ προσηυλή, ποὺ ἔγινε στὸ γένος τοῦ Κρανί κ' αὐτὴ τὴν πόλη, εἶν' ἀνεξίτηλη. Μόνον σὰν ἔβη κάποτε κἀνα δεκάρικο ἀπ' τὸν ἀδερφός, δὲ σβύνει λίγες μέρες τὸ καντύλι καὶ παγαδιᾷ καὶ τὰνᾷβει σ' ὅλον τὸν κόσμῳ.

Αὐτὴ εἶν' ἡ ζωὴ στὴν κούλια τᾶκροπόταμου. Μιὰ ἀχνάδα ἐλπίδας ἔχει μείνει μόνον στὴν ψυχὴ τῆς Κούλιας. Μὰ ἀδύναμη καὶ αὐτὴ κ' ἔτοιμη νὰ σβύσῃ. Ἄφ' οὗ δὲ φάνηκε καὶ πάλι ὁ ψάλτης τῆς, καὶ ὡς ἔλειψε τὸ σκιάχτρο τᾶδεροῦ, ἔρριξε ξανά τὰ βροχία στοὺς ὑπαξιωματικούς. Μιὰ κ' ἔκ' ἵνοι ἄρια καὶ ποὺ καθίζουν τώρα ἀντίκρου στὸ βελούχι. Μοναχὰ περνᾶν φρεσκαλασμένοι, καθὼς πᾶντα, καὶ στρίβουν πέρα κατὰ τίς ἐλιές. Ὁ Φ. τοῦλας Τηλεγάδας δὲν ξερεῖ τί νὰ πῇ, πῶς νὰ ἐξηγήσῃ γιατί

τὸν ἐρήνησαν οἱ μιὰ φορὰ συναδερφοὶ του. Τὰ βασιλικὰ καὶ τὰ περιουσιακὰ ἀνθὺν σὰν πάντα γύρω στὴ φρετζάτα, οἱ ἀγγουριὲς καρπίζουν πίσω ἀπ' τὴν κούλια στὶς βραγιές, κ' ἡ ποταμιὰ δὲν ἔπαψε νὰ κατεβαζῇ φρεσκο τὸ μαῖτρο.

Ἐκεῖ δὲ βλέπει, τοῦ λέει ὁ Κελεμένις, ὁ παπατῆς τοῦ βελουχίου, δείχνοντας ἔρμα τὰ παρθυρα τῆς κούλιας.

Ἐρμα αὐτὰ καὶ σπᾶντα, ἔμο καὶ ρημυγμένο τὸ βελούχι. Τίποτε μαθητοῦδιν ἂν ξεπέφουν πιὰ νὰ χαροπαλίζουν μεσημεριατικὰ καὶ ἀποβᾶς μόνον οἱ δασκάλαι βγαίνουν νὰ δροσιστούν. Ὅμως νὰ γε νὰ καὶ συνοματᾷξῃ αὐτὴ δασκάλων. Ἦχι πῶ, δὲ μιλεῖ γιὰ γρηματικὴ καὶ αὐτοί, ἢ πῶς δὲ βρίζουν τὸν Ψυχρὸν, μὰ δὲ θὰροῦν διότ' αὐτὸς ἀσυμβίβαστο μὲ τὸ ἔργο τους νὰ ρίχνουν καὶ κριὰ ματιὰ πρὸς τὰ παρθυρα τῆς κούλιας, νὰ ξεκοκαλίζουν στὴν ἀστροφειγία κἀνα κοτόπουλο καὶ καποτε νὰ ξεκρεμᾷν καὶ τὸ μπουζούκι.

Ἦ Κούλα φούσκωσε στὰ μάγουλα τὸ στρώμα ἀπ' τὸ φιασίλι κ' ἔβλεπε ὅλη τὴν πάλια τῆς τέχνης στὰ σγουρά. Τούτῃ τῇ φορὰ δὲν τῆς γλυτονεῖ ἓνας ἀπ' τοὺς δασκάλους. Ὅποιος ἀπ' αὐτοὺς, ὁ πρῶτος ποὺ θὰ ρίξῃ τὰ μάτια στὰ παρθυρα. Ἄς εἶν'

γάτης», και με το φυσικό μεταχείρισμα της γλώσσας αυτής από τους ίδιους τους εργάτες, όπου κι αν ακούστηκε ή φωνή τους. 'Αλλά ακόμα και με την υπόθεση πως η δημοτική γλώσσα θα βρισके αντίσταση στην πρόληψη των εργατών και του λαού γενικά, στο σκοπό του σοσιαλισμού είναι να φωτίσει τα πνεύματα, ο σοσιαλιστής δεν έχει να διατάξει μπροστά στην πρόληψη, μά' έργο του είναι να πασκίσει να τη σπάσει και να τη σκορπίσει. 'Η ίδια ή ιδέα του σοσιαλισμού δε βρίσκει λιγότερη αντίσταση στην ψυχολογία του εργάτη, τη νοθεμένη απ' την άστική ιδεολογία. Την ιδεολογία αυτή να ρίξει έχει το σκοπό η σοσιαλιστική προπαγάντα κ' ένα μέρος απ' αυτή είναι κ' η πρόληψη της καθαρεύουσας. 'Όταν το σοσιαλισμό τον εννοούμε σαν κοινωνικό αγώνα, που βοηθάει την οικονομική εξέλιξη της κοινωνίας κι όχι σαν πόθο ευλαβή διόρθωσης της κοινωνίας άπάνω σε υποκειμενικά σχέδια, όταν καταβαίνουμε να πολεμήσουμε τον αγώνα αυτόν σε έδαφος θετικό, πραγματικό, χρωστάμε να πάρουμε και τα όπλα μας απ' την πραγματικότητα κι απ' τις ανάγκες της κι όχι απ' τους άτυμους μας πόθους, όπως ένας τέτοιος έσως νάναι και σε μερικούς σοσιαλιστές η επικράτηση της καθαρεύουσας. 'Αναθερμάνει μ' αυτή, όπως είναι, δε μπόρεσαν να σπάσουν την πρόληψή της. 'Η συνθήκη του παραδομένου νικάει μέσα τους και τους οδηγεί τη φαντασία να πλύνει το σκιάχτρο της δημοτικής και στη ψυχή του εργάτη, που καταβαίνουν να φωτίσουν: ο τρόμος, που έχουν μ'έν τυχόν στον τάφουν στην άστική πρόληψη, τους εμποδίζει να παλαχτούν κ' οι ίδιοι από την πρόληψη. Μά' όποιος καταβαίνει στον κοινωνικό αγώνα, είναι απαραίτητο να σπάσει πρώτα τις δικές του προλήψεις, όταν μάλιστα αυτός ο αγώνας είναι αδύνατος να γίνει δίχως την απαλλαγή από μια μεγάλη τέτλια, όπως είναι κ' η ιδέα, πως μπορεί η καθαρεύουσα να επικρατήσει ως ζωντανή γλώσσα.

Κ' έτσι έχουμε απ' τόνα μέρος δημοτικιστές να θέλουν να επιβάλλουν τη γλώσσα του λαού στην κυρίαρχη τάξη, απ' τ άλλο σοσιαλιστές να γυρέσουν να μορφώσουν, να φωτίσουν και να κινήσουν τα πλήθη του λαού με μια γλώσσα που τούτα δεν τη νιώθουν. Ουτοπιστικές ταχτικές που έχουν κ' οι δυο την άφορμή τους στη σφαλερή εκτίμηση της πραγματικότητας, στο μη κατανόημα πως σοσιαλιστική και δημοτικιστική ιδέα είναι σφιχτά ένω-

μένες απ' τη φύση τους. Κ' οι δυο πηγαζουν από ανάγκες του λαού και τείνουν στο ύλικό και ήθικό ανύψωμά του. 'Ο λαός είναι αδύνατο να μορφωθεί δίχως τ όργανο μιας γλώσσας που πηγάζει απ' την ψυχή του κι από τις ανάγκες του, η λαϊκή γλώσσα είναι αδύνατο να ανυψωθεί σ' επίσημο όργανο δίχως πραγματική λαϊκή κυριαρχία. 'Όσοι απ' τους δημοτικιστές έχουν λόγο να αντιπαθούν την τελευταία είναι φυσικό κ' επόμενο να τραβηχτούν απ' τον αγώνα. Οι σοσιαλιστές όμως, που μόνη τους προσπάθεια και τέλος είναι το ανύψωμα του λαού κ' η άναγνώριση των δικαιωμάτων του, είναι υποχρεωμένοι απ' την ανάγκη των πραγμάτων ναγκαλιάσουν τη λαϊκή γλώσσα. 'Αλλιώς ο αγώνας τους είναι μισός και σχεδόν μάταιος. 'Ο ελληνικός σοσιαλισμός θα τριγυρνάει στην ούτοπία όσο δε γίνεται έδαφικός και θετικός κοινωνικός αγώνας. Σάν τέτοιος χρειάζεται αναγκαστικά μια γλώσσα ζωντανή για όργανο φωτισμού του εργάτη και τέτλια γλώσσα είναι μόνο η λαϊκή, η δημοτική, όπως τη λέμε. Τα κλονίσματα κ' οι διαταγμοί των άθηνάϊων σοσιαλιστών είναι φυσικά: οι κλίσεις τους στην καθαρεύουσα κ' οι φόβοι τους απ' την τάχα πρόληψη του λαού για τη δημοτική είναι απομεινάρια άστικής ψυχολογίας που ποιος λιγότερο ποιος περισσότερο μάς είναι άδύνατο να τα νικήσουμε μεμιάς. 'Η ανάγκη των πραγμάτων θα μάς φέρη στο σωστό το δρόμο.

'Η επιμονή των σοσιαλιστών στην καθαρεύουσα ψυχραίνει, βρέβαια τους δημοτικιστές εκείνους, που βρεθηκαν πρόθυμοι πρώτα με το κάλεσμα του συγγραφέα του «Κοινωνικού μας ζητήματος» κ' έπειτα με το ξέσπασμα του εργατικού κινήματος να βοηθήσουν τον κοινωνικό αγώνα. 'Όμως το ψυχράμα και το τραβήγμα στην άκρη απ' τον αγώνα δεν είναι εκείνο που επιδιέχεται σε ανθρώπους με ζωντανά ψυχόρμητα. Τα πράματα φωνάζουν κι άπαιτούν κάτι άλλο. 'Εκείνοι οι δημοτικιστές, που απ' το κοινωνικό τους αίσθημα σέρονται προς την εργάτη και τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις γενικά, πρέπει να φέρουν την επιδοθητική μόνο στάση που πήραν ως την ώρα αντίκρυ στο κίνημα και να κατέβουν πρώτοι αυτοί στις τάξεις των επαναστατών και να αναλάβουν την οδηγία του αγώνα. Μά' τούτο βέβαια δε μπορεί να γένη μόνο με ποιήματα και δράματα, με χειριστάματα ρητορικά ή συμβολικά του εργάτη. Χρειάζεται κάποιο πησίσιμα σ' αυτόν πιο άμεσο, γνωριμιά στενότερη μαζί του, μελέτημα

της θέσης του, των αναγκών του, πνευματικών και υλικών, και μαζί μ' αυτά ένα ενδιαφέρον μεγαλύτερο και γνώση πιο βαθιά των κοινωνικών ζητημάτων που σχετίζονται με το λαϊκό αγώνα. Αυτό είναι που ζήτησε απ' μάς τους δημοτικιστές ο συγγραφέας του «Κοινωνικού μας ζητήματος», άναγνωρίζοντάς μας ως το γρότερον και πιο προοδευμένον παράγοντα για την κοινωνική αναμόρφωση του έθνους μας και μ' αυτό θα πληρωθή ή άποστολή και θα εκτιμηθή κ' η πολιτιστική αξία της δημοτικιστικής ιδέας, αν τόντες είναι τέτια.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ «ΣΤΡΟΦΕΣ»

(Jean Moréas)

Ποτέ μ'ήν π'ής : είναι ή ζωή χαρά και γιορτασμός,
"Ετσι μιλάει μ'έν άσοφη ψυχή και τιποτένια.
Μ' άκόμα πιότερο μ'ήν π'ής : άτέλειωτος καημός,
Γιατί θενάσαι ο άτολμος που δε βαστά την έννοια.

Γέλα καθώς την άνοιξη παλεύουν τα κλαδιά
Κι σαν τ'άγέρη στέναξε και σαν τ' κ'ύμα μ'όρου,
Κάθε χαρά δοκίμασε και κάθε σ'υφορά
Κ' όστερα π'ες : είναι πολύ κ' ίσκιος έξος.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΛΑΕΚΟΥ ΦΩΤΙΑΔΗ

ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

'Από τον Πρόλογο του κ. Ζητουνιάτη μαθαίνουμε πως άργά άρχισε να σ'ιγουργεί ο κ. Φωτιάδης. 'Ετσι άρχισαν πολλοί, κι από τους δικούς μας ξέρω το Ζαλοκώττα και την 'Αφεντούλη. Τα γνωστότερα της ιστορίας παραδείγματα είναι του Δάντε και του Λαφονταίνου. 'Ο πρώτος το λέει κιόλας

In mezzo nel cammin della mia vita

που το μιμήθηκε ο Ζαλοκώττας:

Του βίον καίτοι υπερβός την μέσην ηλικίαν

Μά' αν και πρόβαλε άργά στο κοινό, ο Φωτιάδης ήταν πάντα ποιητής. 'Όποιος έχει την καλή τύχη νάν τον γνωρίσει, βλέπει άμέσως την καλή του και καλλιτεχνική καρδιά, γιομάτη ένθουςιασμό προς ό,τι καλό, τίμιο, γενναίο, μεγάλο, αληθινό.

άκόμα κ' εκείνος ο κοντακιανός και κοντολαίμης, με το μακρύ παλτό στις πλάτες του κι άς σάη έξω γαϊδαρός με το μαγιάτικο ήλιο. 'Η γραβάτα του είναι βρώμικη και ξεφτισμένη και το καπέλο, που μια φορά ήταν σταχτί, το φορεί κατκακάνια άάποδα, μά' σ' όλ' αυτά τον συμμορφώνει ή Κούλα στο φτερό, φτάνει να τον λάβει μοναχά στα χέρια της. 'Εκείνα που δεν παίρνουν συμμόρφωση είναι τα μάτια του που άλληθροίζουν και τα κ'νιά του που δεν είναι όλόισα, όπως όλων των ανθρώπων. 'Αλλά κι αυτά είναι ψευτοδουλιές για τέτοιες ώρες, που ο καθρέφτης του εφέδρου άρχισε να δείχνει και στην Κούλια ό,τι τρώμαζε άλλοτες και τη Μαρλώ. Ρίχνει το μάτι στη Μαρλώ, στη Φρόσω και τρομάζει κι αυτή, βλέπει την κοιμισμένη κούλια να φοβερίζη να σωριασθή άποπάνω της κάθε στιγμή, σε κάθε δυνατή πνοή τ'άγέρα κ' ή ψυχή της τρέμει. 'Η μοναχή της σκέψη είναι πως α' γλυτώση από κει μέσα, πως να βρεθή μακριά πριν έρθ' ή ώρα αυτή. Βιάζει ο καιρός, δεν είναι να χάνη ούτε στιγμή.

Κι ο δάσκαλος με το μακρύ παλτό ζουρλάθηκε. Μόλις σκολάση τα παιδιά και ν'ατος, έσα στο βελούχι. Δεν ξεκολλάει τα μάτια από την κούλια. 'Η Κούλα θρονιάστηκε και πάλι στο μπαλκόνι της.

'Όστερ' από δυο και πλέον χρόνων πάψη, επαναλάμβανε μ' όρμη καινούρια την παλιά ζωή της. 'Η άνοιξη που χύνονταν στην άκροποταμιά με τάνθη, με τους ίσκιους και τον κούκο, σε νάβγαινε όλη, σε να χύνονταν απ' την καρδιά της Κούλας. Την ένωθε αυτή την καρδιά ξανακινωμένη μες τα στήθια της. Στιγμές, σε νάνοιγαν τα μάτια της, έβλεπε πως ή άντηλιά που φέγγει μέσα κει μοιάζει περισσότερο μ' ήλιόγεμα, είναι πιότερο άψιμο γέλασμα χυνοπωριάτικο παρά άπριλιάτικη λαμπράδα, ωστόσο δεν ήθελε να το πιστεύη στα σωστά, της άρεζε να πλέη γλυκά στη χίμαιρά της και πάσχιζε να κρατήσει όσο μπορεί περισσότερο την άνοιξιάτικη λαχτάρα με τα τριαντάφυλλα στον κήπο της, με τα γαρύφαλα και τα ζαμπάνια στο μπαλκόνι της. 'Εδνε μ' αυτά κάθε πρωί ένα όλόδροσο μπουκέτο και τούττελνε στον Τυλιγάδα με την Παναγιούλα. Κ' έπειτα το καμάρωνε που τόβλεπε να ξεχωρίζη μέσα πτάλλα μυρωδιά, που στόλιζαν τα τραπέζια του βελουχιού. Περιμένα το δάσκαλο.

Κι ο δάσκαλος δε χόρταινε να το μυρίζη. Κ' ή Κούλα απ' το παρθεριό δε μπορούσε να μη λάβη μέρος κι αυτή στα γέλια, που έβαζαν οι συνάδερφοί του γύρω του. 'Η μύτη του δασκάλου βέφονταν κι-

τρην απ' τα ζαμπάνια. Μά' ή καρδιά του ήταν άνεξίκακη, σαν όλων των δασκάλων. Τα γέλια δεν τον πείραζαν ούτε τα πρόσεχε. Πρόσεχε μοναχά την ώρα που να μ'έν κοιτάη κανένας, για να βγάλη ένα γαρύφαλο ή ένα ρόδο απ' το μπουκέτο και να το βάλλη στην κουμπότρουπά του. «Ψυχή μου νέος!» δε β'σσιούνταν να μη στοχαστή πολλές φορές ή Κούλα και να μελαγχολήσει μια στιγμή μπροστά στα στέλο θάμα. Μά' πάλι, όταν εκείνος, φυλάγοντας τη στιγμή ξανά που δεν τον έβλεπε κανένας, έφερνε πεταχτά το λούλουδο στα χέρια του, οίχνοντας σύνωρα κλεφτή ματιά στην κούλια, ή θλίψη στην καρδιά της Κούλας σκορπίζονταν, κάθε άλλο αίσθημα έίθونه μπροστά στη συγκίνηση από τη θερμή άφροσύνη τ'άγαπημένου.

'Ετσι πέρασε ή άνοιξη στα παράθυρα της κούλιας και στο βελούχι άντικρυ της. 'Αχνη και ξεθωρη μπροστά στην παλιά δόξα μια φορά, μά' ως τόσο απ' τ'όλότελα καλές κι αυτές, έλεγε ο Φωτιάδης Τυλιγάδας τσεπώνοντας τις δεκάρες των δασκάλων, «απ' τ'όλότελα καλός κι ο δάσκαλος», στοχάζονταν απ' το μπαλκόνι της κ' ή Κούλα. Μονάχα με τί τρόπο θα δοθή το τέλος, να φύγη, να γλυτώση από την κούλια τ'άκροπότημου. Τι γί-

Τῇ σκηνογραφίᾳ τοῦ ὁ Φωτιάδης τὴν παίρνει ἀπὸ χωρὶς καὶ ἐξοχῆς. Ἀπὸ συνήθως νομίζεται δαίγμα ποιητικῆς ψυχῆς. Ποῦ παίρνεις τίς σκηνές σου δὲ σημαίνει τίποτα· δ,τι σημαίνει εἶναι ἂν ἐξήσεις ἐκεῖ, ἂν εἶδες μὲ τὰ μάτια σου τὰ περιστατικὰ ποὺ ζουγραφίζεις. Ἀπὸ ξεχωρίζει τὸν ἀληθινὸ καλλιτέχνη ἀπὸ τὸ σχολαστικόν. Μπορεῖς νὰ γράφεις κλασσικὰ ἢ ρωμαντικὰ ἢ λαϊκὰ ἢ σοφὰ, ἀμα ζουγραφίζεις δ,τι δὲν ἐξήσεις καὶ δὲν εἶδες, εἶσαι δάσκαλος σχολαστικὸς καὶ τίποτε ἄλλο· ἢ μπορεῖς νὰ ζουγραφίζεις ἀνθρώπους μὲ φράκα, χειροφιλήματα βασιλικὰ, δ,τι πεζότερο θαρρεῖ ὁ κόσμος, ἂν τὰ ξέρεις, καὶ μπαίνει μέσα στὰ ψυχολογικὰ τοὺς καὶ τὸ κοντύλι σου ἔχει τὴν τέχνη νὰν τοὺς δώσει τὰ σωστά τοὺς χρώματα, εἶσαι ποιητής.

Γιὰ τοῦτο εἶναι τέχνη ἀληθινὴ τὰ Μυστικὰ τοῦ Φωτιάδου. Περιγράφουν δ,τι εἶδε καὶ μάλιστα δ,τι ἐξήσεις ὁ ἴδιος. Ἐκεῖ στὰ μετόχια τοῦ μέσα στὴν Ἀνατολὴ δὲν εἶδε μοναχὰ τοὺς γεωργούς του, πέρα εἶμαι βέβαιος πὼς πῆρε καὶ τὸ τσαπί του καὶ ἔσκαψε, τὴ βουκέντρα καὶ κέντησε, τὴ λιχνίστρα (ἂν τὸ λέν' εἶται τὸ σύνεργον) καὶ λίχνισε. Μπήκε μέσα σὲ καλύβη καὶ κοιμήθηκε, εἶδε τοὺς ἀπλωμένους ἥσκιους τῆς λέμφας μὲ τὸ λιθοσσίλεμα, εἶδε τὴ βρύση τῇ ζω-τανῇ μὲ τὸ μελίσσι καὶ μὲ τίς κοπέλλες (μελίσσι πὺρ σπαρταριστὸ ἀκόμα) καὶ τὴ στερεμένη βρύση μὲ τὸν πιστό της κισσό, τὸ στερνὸ της φίλο. Ἄν καὶ πολὺ διαφορετικὸς ὡς πρὸς τὸ ὅρος, ὅμως ὡς πρὸς τοῦτο, ὡς πρὸς τὴν ἀληθινὴν πείρα, ὁ Φωτιάδης μιᾶζει πολὺ τοῦ Κρουσσάλη, τοῦ ζουγράφου τῆς σπάνης.

Εἶπαμε παραπάνω πὼς κατὰ τὸν κ. Ζητου νιᾶτη ὁ Φωτιάδης ἀρχισε ἀρχὰ νὰ γράφει. Σὺν ἐκ-ναδιαβάξω τοὺς στίχους του, μᾶλλον πιστέω πὼς ἔγραψε καὶ νωρίς. Γιατὶ μοῦ φαίνονται διό εἰδὼν τὰ Μυστικὰ του. Μερικὰ μ' ὅλη τους τὴν φιλοδοξίαν (·) δείχνουν ἀκόμα δισταχτικὸ καὶ ἀδέξιο τὸ χέρι, μερικὰ τὸ δείχνουν γυμνασμένον καὶ ποὺ ξέρε μὲ μονοκοντυλιῆς νὰ σοῦ πλαθεῖ κόσμος. Ὡς τόσο ἐγὼ δὲν κρίνω ποτέ μου τὸν καλλιτέχνη ἀπὸ τὰ μέτριά του· τὸν κρίνω πάντα ἀπὸ τὰ καλὰ του. Ἡ Σαπφὼ γιὰ μένα Σαπφὼ θὰ μείνει ἀφοῦ ἔγραψε τὸ

Δέδουκε μὲν ἃ Σελάννα
Καὶ Πληγάδες, μέσαι δὲ
Νύκτες, πορὰ δ' ἔρχεται ὦρα,
Ἐγὼ δὲ μόνον κατεύδω.

(*) Ἠερβ. σελ. 4 καὶ ὁ νοῦς μου ἄθελα τρέχει.

νεταί μέσος αὐτῇ, οὔτε τὴ μέλει, οὔτε δίνει προσοχὴ ἢ Κούλα. Ἄ· γκρινιάζ' ἢ Μαριώ, ἔ· λυόνη ἢ Φρόσκη στὰ πόδια της, αὐτὴ πὼς νὰ σωθῇ μοναχά.

Κοντὰ σ' αὐτὰ ὅμως δὲν προσέχει καὶ ἓνα ἄλλο. Μέσα στὸ ἴδιο γράβαλο τῆς κούλας, ποὺ ἡ Κούλα δὲ βλέπει τὴν ὥρα νὰ βρεθῇ μακριὰ του, μεγάλωσε καὶ μούστωσε καὶ ἔν' ἄλλο πλάσμα, ταπεινὸ καὶ περιφρονημένον, μὰ ἐλόδωσεν καὶ ὁλόγιμον, ἢ Παναγιούλα, ἢ ἀρφανὴ τῆς πλύστρας ἀπὸ τὴ λασπὸ πολλή. Τὸ μάτι της τὴν παίρνει κάποτε νὰ παραστέκη καὶ ἐκείνη ἀπ' ἑλῆλο τὸ πρῶτο στὰ γέλια τῶν δακτύλων στὸ βελούχι, συχνὰ δὲν τῆς ἀρέσει αὐτό, τὴν ἐνοχλεῖ καὶ θέλει νὰ τὴ διώξῃ, μὰ ἔπ' ἑλῆλο μέρους θυμάται πῶς, τὴ χρειάζεται γιὰ νὰ παίρνει τὰ μπουκέτα της καὶ ἄλλες κρυφὲς παραγγελίας στὸ Φωτούλα Τυιγδά καὶ φοβάται νὰ τὴν ἀποπάρῃ, νὰ τὰ χαλῇ καὶ μ' αὐτῇ. Τῆς φτάνει τὸ φάγωμα μὲ τὴ Μαριώ νυχτόμερα. Μὰ δὲν κατὰζει κιόλα πὼς ἡ ἀρφανὴ τῆς πλύστρας δὲν κατεβαίνει πὰς ἀσυγύριστῃ στὴν πόλη, δὲν ξαφνίζεται διόλου γιατί καὶ ἐκείνη χτενίζει τώρα τὰ μαλλιά τὰ πόγιμα πρὶν νὰ καθῇ μὲ τὸ πλέξιμό της στ' ἄλλο τὸ παράθυρο καὶ νὰ νὰ μὴν ἀκούῃ τὴ Μαριώ ποὺ τῆς κάνει τὸν τέλο, ἂν τύχῃ νὰ τὴ δῇ

Ἄν ἄβριο ἀπὸ τὰ σκοπίδια τοῦ Μιστριοῦ βγάλουν ὁλόκληρους τόμους τῆς Σαπφῶς μὲ στίχους σὺν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥόδιου, γιὰ μένα ἢ καλλιτέχνηςσα ποὺ ἔγραψε

Δέδουκε μὲν ἃ Σελάννα

θὰ εἶναι πάντα ὁ τελειότερος λυρικός ποιητὴς ποὺ γέννησε ὁ κόσμος.

Μερικοὶ στίχοι τῶν Ἀνοχτῶν Μυστικῶν, ἂν τὸ ἔθνος μας ἀγαπᾷ τὴν ποίησιν στὴ γλώσσα του—ἀπὸ εἶναι ἀκόμα ζήτημα—ἔπρεπε νὰ μείνουν κλασσικοί. Τί παραστατικώτερον ἀπὸ τῆς καλύβας τὴν πευγρὰφὴ ποῦ

Ἐχει καὶ δυὸ ἀξέτιμητα δυὸ κάδρα ἀληθινὰ,
Τὰ δυὸ του τὰ παράθυρα ποὺ βλέπουν τὰ βουνά.

Σ' ἄλλους στίχους ἄκουε, νομίζεις, τῆς βρύσης τὸ μουρμουρητὸ μέσα στὴ σιγαλιά

Ἄς καὶ ψυχὴ καμιά δὲν ἔχει
Τὸ ρημωμένον τὸ χωριό,
Καὶ μόνον ἡ βρύση οἰγοτρέχει
Μέσα στὸ δρόμον τὸ μικρό.

Ἄ θέλετε καὶ χωρατὰ, δρίστε ἓνα χωρατὸ καλόκαρδο καὶ χαμῶγελο πρώτης σειράς

Μὰ σὺ, γενάτε, ποὺ χτυπᾷς
Καὶ δὲν ἀκούε ὥστόσο,
Ὅταν θαμπώσουν τὰ βουνά
Στὸ λόκο θὰ σὲ δώσω.

Θέλετε καὶ μῖτος, νὰ πῶς τὸ δηλώνεις μὲ στίχον ποὺ θὰ σοῦ τὸν ζυῦλεθε καὶ ὁ Ὁράτιος, τὸ στίχον πρὸς τὴ Κατάντρα, τὸ βεπὸς ποὺ ἀδικοπνίγηκε μέσα στὸ λιμάνι τῆς Σιυρίας

Τὶς φλόγες ποὺ σὲ δούλεψαν ὁ Χάρος τίς φουσεῖ.

Οἱ συγκινητικότεροι ὅμως καὶ ποιητικότεροι τοῦ Φωτιάδου στίχοι εἶναι ἐκεῖ ποὺ λέει τῆς ἀγάπης του (τὴν ξέρω τὴν ἀγάπην του, τῆς ἀξίζουσε χίλιες ἀγάπες), Ἐλα νὰ πάμε καὶ

Ν' ἀκούσουμε στὴ ρηματιὰ τὸ τρέξιμό τοῦ μύλου
Καὶ τ' ἀξινιοῦ τὸ χτύπημα καὶ τὴ φωνὴ τοῦ γρύλου,
Καὶ μὲ τὸ ἡλιοβασιλεῖον στὸ δρόμον μας νὰ δοῦμε
Μαζὶ μαζὶ τοὺς ἥσκιους μας τὴν ὥρα ποὺ γυρνοῦμε.

Ἀπὸ κανεὶς ποῖν δὲν κατόρθωσε νὰν τὸ πεῖ
Παιδιά, ἢ Σιμόνη ἔχει ἔχει. Ἐρεῖ τὸ Φω-
τιάδου, τὸ Σεφριάδου, τὸν Ἐμμανουηλίδου, τὸν Ἀνα-
στασιᾶδου (*) τὸ Βασιλακῆ. Ἐχει καὶ ἄλλους.

(*) Τὸ μόνο τους κακὸ εἶναι ἀπὸ τὴν κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἰσότητος νὰ μὴ γίνονται οἱ γλῶσσες; Φωτογλῶσσες, Σιφρογλῶσσες, Μανουήλογλῶσσες, Ἀναστασιολῶσσες. Τώρα μὲ τὸ σύνταγμα.

νὰ φορᾷ τὸ καλὸ φουστάνι της γιὰ νὰ πάῃ στο φούρνο, ἢ νὰ σαρώῃ τὴν αὐλὴν παπουτσωμένη.

«Μαγκούρα» σὲ ξεμυᾶλε καὶ σὲν τὸ βελούχι!»

Κ' ἡ Παναγιούλα τρώει τὸν κατὰ κεφάλον χωρὶς νὰ βγάλλῃ τσιμουδιά, μὰ μῆτε τὸ φουστάνι ἢ τὰ παπούτσια. Ἡ ἀρφανὴ τῆς πλύστρας τοῦ Θώμου Κρανιά σὰ νὰ μὴ γελιέται ἀπ' ἀλλοθιῶματα τοῦ δάσκαλου μὲ τὸ μακρὺ καλτὸ.

..

Μὰ ἦρθε ὁ Ἀλωνάρης, ἐκλείσε τὸ σχολεῖο καὶ ὁ δάσκαλος πάει νὰ ξεκαλοῦναι στὸ χωριὸν του. Τὸ βελούχι καὶ ὁ κόσμος ὅλος ρήμαξε γιὰ τὴν Κούλα. Ἡ καρδιά της τρέμει ὅσο νάρθη ὁ Αὐγυ-
στος νὰ μάρθῃ, νὰ σιγουρευτῇ πὼς δὲ μεταθέσαν τὸ δάσκαλον. Καὶ δὲν τὸν μεταθέσαν. Μὰ ὁ χυνός ποὺ τὸν ξανάφερε δροσιερό καὶ ἡλιοκαμένη ἔφερε καὶ τὰ σύγνεφα καὶ τίς βροχὰς μαζὶ καὶ μὲ τὰ πρῶτα βοριαδάκια τὸ βελούχι κλείστηκε. Μοναχὴ παρηγο-
ριά τῆς Κούλας μένει τὸ πέρασμα τὰ γαλακτινίου τοῦ στοῦ δρόμου. Μὰ πότες φορές τὴ μέρα μπορεῖ νὰ περ-
νᾷ ὁ μαῦρος δάσκαλος; Καὶ μήπως κιόλα τὸ πέ-

(Ἐχει καὶ μιὰ μαγκούλα, ἢ τὴ μάγισσα!) Μιὰ μέρα ἴσως μᾶς βγαί ἄρχηγίνα. Ἀμποτες!

ΔΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΡΩΤΗΜΑ

Ἀγγέλοι μοῦπανε κρυφά, στὴ γῇ ταξιδεμένοι

—Ὡ κόρη, κἀπὶο ἀτέλειωτο τραγοῦδι τραγουδάμε
Γιὰ τὴν Ἀγάπην τὴν καλὴν, τὴν οὐρανοκλεμένην,
Ἐλα τραγοῦδῃς μαζί, καὶ εἶπα καὶ ἐγὼ — Φοβᾶμαι...

Καὶ μοῦπαν κἀποια κοίλουδα:—Σὲ λαγαδιὲς καὶ σ' ὄρη
Τὴ χάρη μας τὴν τροπαλή, τὸ μῦθον μας σκορπᾶμε
Γιὰ τὴν Ἀγάπην μοναχά· ἔλα μαζί μας, κόρη,
Τὴν ὁμορφίαν μας νὰ χαρῇ καὶ εἶπα καὶ ἐγὼ — Φοβᾶμαι...

—Πότε θὲ νάρθῃς; μοῦπανε τὰςτέρια πὸ τὰ εὐράνια,
Κεῖνη μᾶς κάνει ἀρμονικὰ καὶ αἰώνια νὰ γυρᾶμε
Στὸ γαλαξίνιον τάπειρο, ἢ ἀγάπην μας ἢ σπάνια,
Ποῦναι ἀρμονία, κῆμα, φῶς... καὶ εἶπα καὶ ἐγὼ — Φοβᾶμαι...

Γενεθ.

ΜΕΛΠΩ

ΑΠΟ ΤΟΝ ἈΛΗΤΗ, ΣΚΙΤΣΑ Η ΤΡΕΛΛΗ

Εἴταν οἱ μέρες τοῦ τραγικοῦ στὴ μεσημβρινὴ Γαλλία. Ἡ ἐξοχὴ μας μακρὴν ἀπὸ τὰ χωριά—στὴ μέση ἀπὸ τρία χωριά. Ριζόλοφοι πλάι μας καὶ κά-
του ἢ Μετόγειος. Διάφανοι οἱ λόφοι σὺν τῇ Πι-
τρίδας μου, καλὴ. Γραμμὲς ποὺ πᾶσκουν ἐνταντικὰ
τῆς Τέχνης τὸ σκῆμα νὰ περουν. Ὡρες τὴν ἀγωνία
τοὺς γρικᾷς πρὸς τὸν ὀρίζοντα νὰ χάνεται. Ὡρες
παράκλητη νὰ κάουν πρὸς κάποιον τεχνίτη ποὺ
προσδοκίεται μοναχὰ καὶ δὲν ἔρχεται, πρὸς κάποιον
παρκαμπένιο φαῖδια ἀνεπακτεχο.

Εὐεργετικὸς ὁ ἥλιος σήμερα γιὰ μᾶς καὶ νὰ
τὸν γλεντήσουμε θὰ πρέπει μας. Ὡαῖα εἶναι τ'
ἀμπέλια δεξιάζερα καὶ πὺρ ὥραιες ἀκόμα οἱ χω-
ριάτισσες ποὺ τραγοῦν τὰ σταφύλια. Δουσιακὰ ὁ-
νειρα πετοῦνε γύρωθι μας σὺν τὰ πουλιά. Τὰ ξα-
νοίγει τὰ δνεῖα ἀπὸ κλαρὶ σὲ κλαρὶ, νὰ πουρπου-
λίζουν τῶν ἄρσεων; Ἀμύλητη τραβᾷ καὶ κρύψε τὴ
συγκίνησίν σου Καπου εἰδὼ σήμερα θεοὶ παλιοὶ
κρυφὰ μᾶς εὐλογᾶνε.

Πᾶμε. Ἀκρεθλασσο θέλω σήμερα Καπούρια νὰ
μαζέψουμε καὶ τὸ ἀγέρι τὸ ζωφόρον τῆς θαλασσοῦ
ἐφραντικὰ νὰ μᾶς ζώσῃ. Τὸ δρόμον τῆς ἀκρεθλασσοῦ
νὰ πάρουμε καὶ ἔ· μὴ μᾶς νοικῇ ποὺ θὰ μᾶς βγάλλῃ.

ἄσκη ἀπ' τὴν κούλα εἶν' εὐκόλο γιὰ τὸν καθέναν,
σὺν ἀρχίσουν οἱ βροχῆς τοῦ σαραντῆμερου καὶ σὺν
ἀναγλυτῶν ὁ ὄχτος ἀκροπόταμου; Γιὰ νὰ πε-
ράσῃ κανεὶς τὴ γλῆνάν του χρειάζεται κόπια γερὰ,
ὅταν μάλιστα τὰ κατὰ περὶ νὰ κοιτᾶνε συνῶα
καὶ στὰ παραθύρα τῆς κούλας. Ἀ· Ἀρχὴ, ποὺ νὰ
σκαίεταί τὴ λῆσπην ποῖος τὴν εἶδε, ποῖος τὴν
ἔκουσε! ἀ· ἀγαναχτεῖ μὲ δικὴ ἢ Κούλα μέσα της,
ὅταν περνᾶνε μιὰ δυὸ μέρες καὶ ὁ δάσκαλος δὲ φαί-
νεται. Μὰ ὅταν τὸν ξαγναντίζει βουτμένον ὡς τὰ
μπούνια μὲς τίς λαστες, πιστολισμένο ἴσαμε ἀπάνω
ὡς τοὺς ὤμους τὸ μακρὸν πλῆθος, ὅταν ἀπὸ τὸ βού-
τημα ποὺ θωρεῖ νὰ κλῇ τὸ πόδι τὰ γαλακτινίου στὴς
λουμπες, ἀπ' τὸ σκόνταμα του στον ἔχον εἰδὼ,
ἀπ' τὸ γλύστρημά του παρακαί στὴ γλῆνάν ἀντικα-
λύπτει πῶς καὶ ἡ ματιά του κοντὰ στὰ γαλακτινίου
εἶναι καὶ κοντοβῆτη, λύπη γεμίζει τὴν καρδίαν της
καὶ δὲν ξέρε ποῖον νὰ πρωτοκλῇ, τὸ δυστυχῇ,
ποὺ ἀγωνίζεται νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ τὸ βούλο κατὰ
ἀπ' τὴν παραθύρα της, ἢ τὴ δική της μοῖρα, ποὺ
τὴν ἐρεῖ σ' αὐτόν;

Ἀπελπισμένη, σωριάζεται σὲ μιὰ γωνιά καὶ
κλαίει τὴν κακὴν τῆς μοῖρας. Ἡ θυγατέρα τοῦ Θώ-
μου Κρανιά, ἢ ἀδερφή τὰξιδωματοῦ, ἢ Κούλα ἢ

Μὰς ἀρέσει ἡμᾶς στὴν Τύχη νὰ γυρίζουμε σὰ τσιγγάνοι. Τὴν τυφλομουίγα νὰ πηδῶμε στὴ ζωὴ. Ἀνετοίμαστοι νῆμαστε πάντα στὰ ξαφνικά—καλῶς νὰ ρθούνη!—Μὴν τρέμης κοντὰ μου σὰν εἶσαι ποτέ, Δαναΐδα, καὶ θὰ σοῦ χαρίσω τίς ἡδονές ἐγὼ τίς πῶ σπάνιες.

Οἱ κοιδέντες ἄς κυλᾶνε τὴν σὴν τὸ δρόμο ποὺ φεύγει ἀπ' τὰ πόδια μας· ὅμως τὸ Μπερ μὰς ξεπλάνεψε, καλὴ. Ἀσκημα λογαριάσαμε τὴν ἀποστασὴν τοῦ καὶ μετὰ τὸ σούρουπο βρεθήκαμε στὴν κρήνῃ τοῦ καὶ νόστιμῃ πλατείᾳ. Ὡρα ποὺ γυρίζουν οἱ χερμαχτοὶ σιγαλοὶ καὶ κουρασμένοι. Σερρακιανοὶ καὶ λιοφηνένοι, μετὰ ζουριμένῃ τὰ μουστάκια, παλιὲς σελίδες τῆς Γαλλίας στὴν μερφή τοῦ διαβάζουμε τὴν συμπαθητικὰ. Τὸ σκοτάδι μὰς πῆρε. Νυχτωθῆκαμε. Στὸ κονάκι πάλι θ' ἀνισυχῶσιν. Τόχεις καλλίτερο νὰ γυρίσουμε.

Πάλι τὸ δρόμο τῆς ἀκρογιαλίας καὶ τὰ καθεύρια πίσω στὴν Ἠλιο. Κακοτοπιὲς θυμάμαι ἐδώθεν, μὰ τὸ σκοτάδι δὲ θὰ μὰς τίς δείξῃ καὶ πρόσεχε. Καὶ τοῦ βαλτοχειμάρρου τὰ γιορτῆρα σαρὰ. Βαλὴ καὶ αὐτὰ καὶ τὸ φεγγάρι ἀκόμα νὰ φαῖν ποὺ ἀνάθεμά το! Μὰ μὴ φοβάσαι μαζί μου. Ἰερὸς εἶμαι, καὶ οἱ κίντυοι μακραίνουν ἀπὸ μπροστὰ μου. Δέν εἶν' ἐλδοτελα ἐρημικά. Φῶτα θωρῶ στὸ μεσιανὸ παρὰθυρο τῆς φάμπρικας. Ζητιᾶνοι δὲν ἀναβόνη φῶτα νοικοκυρεῖοι θεῖναι, ἡ δουλευτὰδες καλοκαρδοὶ. Ἐρημὴ καὶ ἀκατοίκητη δὲν εἶναι, ἔπος θερροῦσες, ἡ φάμπρικα.

Οὔτε ζητιᾶνοι καὶ οὔτε δουλευτὰδες. Μὴ γριὰ σὺ δὲ παρὰύρι φωτίζει μας μετὰ λάμπα καὶ μὰς καλεῖ καὶ μὰς φωνάζει ἀκατανόητα, ἀκοῦς; Ἐξήγα μου λοιπὸν τὴν γλῶσσα τῆς σὴν τὴν κατέχεις!... Ἐλα μὴν τρέμης πάλι καὶ δὲν εἶναι καλὸ νὰ τρέμῃ καὶ νείς. Μονότονη ἀρμονία ἔχουν τὰ λόγια τῆς καὶ σκιαχτερὸ ρυθμὸ τὸ διστιχὸ τῆς, μὰ μὴ φοβάται. Ἄποια τρελλὴ θενῆναι καὶ τιποτα περσύτερο· πᾶμε!...

Κανένας δὲν ἐρχεται πίσω μας. Σοῦ μοιάζουν γιὰ βήματα, μὰ δὲν εἶναι. Μὴ γυνᾶς ἔτσι τὸ κεφάλι σου τῶμορρο· μὴ ἀπὸ τίς τραχικὲς τίς ἡδονές μου μὰς ἀκολουθεῖ καὶ περπατᾷ. Ἀκόμα σκέψου καὶ τῶν κυμάτων τὸ θόρυβο ποὺ ξεσπᾶνε στὰ βράχια τὰ σιμοτιὰ καὶ σκέψου ἀκόμα τὴν τρικυμία ἐξω στὸ πάλανος. Τὸ φεγγάρι δὲ θ' ἀργήσῃ νὰ βγῇ. Πᾶμε καὶ θὰ ξεκουρασθῇς ἀν' ἀλήθεια περ' ἀπ' τὰ μνήματα.

Ὁμορφὴ νὰ κατανόησῃ νὰ ξεπέσῃ σ' ἐκεῖνο τὸ παράλλαμα; Ποτέ, ποτέ! τῆς ψιθυρίζει ὁ στοχασμὸς τῆς μέσα τῆς, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὴ βοηθήσῃ σὲ κάποιον ἀπόφαση. Ἀλλὰ ἡ τσατὴ τῆς κούλιας εἶναι μισὰ νοιχτὴ ἀπὸ πᾶν καὶ κατεβάζει τὴν νοτιὰ πρὸ στὴν πλάτη τῆς οἱ ὅμοι τουρτουριάζουν μετὰ τὸ μαγνὰδι τοῦ τσιτιοῦ πῶναι νυμμένοι, τὰ μπουτῆρα, οἱ αἰτῆς τρεμουλιάζουν μισοζαρκὰ, ἡ Φόσω βήχει κάτω ἀπ' τὸ κατώγι, ἡ Μαριώ δέει στὴν ἄλλη κάμαρα τὴν Παναγιούλα, ποὺ τὴν τσάκωσε νὰ κοιτᾷ καὶ αὐτὴ στὸ παραθύρι, καὶ ὁ Γεσίλας οὔτε ἀκούγεται, οὔτε γράφει. Δέν πείσματος μόνο μετὰ τὸ Ζωριὰ καὶ μετὰ τὸν Τελατίνη, δὲν ἔριξε μὲτρη λυγρὰ πίσω τοῦ μόνο στὴν πόλιν κοντὰ στὸν ποταμὸ, μὰ καὶ στὴν κούλια τοῦ πατέρου τοῦ

Δίχως καὶ ἡ Ἰδία νὰ τὴ καταλάβῃ, ἡ Κούλα βρέθηκε στὸ παραθύρι, κοιτάζοντας ἀν' ἐπὶ τὴν ἐξωτερικὴν τὴν σὴν ἡλίου, ποὺ ἔριξε μὴ στιγμὴ μὴ λάμψη ἀγνὴ στὴν κάμαρα. Κάνε νὰ σταματῶς ἡ βροχὴ, νὰ στεγνώσῃ λίγος ὁ τόπος καὶ νὰ δῇ τὸ δασκαλὸ νὰ περᾶσῃ σὰν ἀνθρώπος. Νὰ πᾶρῃ δύναμιν, νὰ κατεβῇ κάτω στὸ δρόμο καὶ νὰ πᾶσῃ στὰ πόδια τοῦ, νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ τὴν πᾶρῃ μακριὰ ἀπὸ δῶ, ὅπου θέλῃ αὐτὸς, ἄς εἶναι καὶ στὸ

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΝΙΚΗΜΕΝΩΝ

«Ὁχι, μὴ μιλάς φανατισμένα, γιατί δὲ μ' ἀρέσει. Ὁχοί μας θαρρεῖς εἰ Ρῶσοι πῶς πρέπει νᾶναι, θαρρεψέ το, μὰ μὴ μιλάς ἔτσι γιὰ τοὺς ἀξίω ματικὸς αὐτοὺς. Ἀδοῖοι καὶ λαθωμένοι, κλαψ' τους, ἀλλοίμονο, μὰ μὴν τοὺς δικάζῃς τὴ στιγμὴ αὐτὴ ποὺ ξεσπᾶνε.

Ἀπ' τὸ μαγεριὸ ὁ κόσμος σκόρπισε. Μοναχὰ ἡ παρέα ρώσων ἀξίωματικῶν, ποὺ γύρισαν τὸ ἀπομεσήμερο στὸ Πόρτ-Σαίτ μετὰ τὰ πολεμικὰ ἀπὸ τὴν Πέρα Ἀνατολή, καὶ ὁ φίλος μου καὶ ἐγὼ σ' ἄλλο τραπέζι. Ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ καθῆσαν νὰ δειπνήσουν τοὺς παρατηροῦσα καὶ χίλιες σκέψεις ἔκανα μετὰ τὸ νοῦ μου. Μὰ σὲ τί χρειάζονται οἱ σκέψεις τάχα; Καλλίτερα τοὺς νικημένους νὰ κοιτάζουμε καὶ κοιταζοντάς τους νὰ ξεχνιόμαστε μαζί τους.

Μιλὰ δὲν ἄλλαξαν ὡς τὸ τέλος· ὅμως βότκα βρήκαν στὸ μαγεριὸ καὶ τὴν ρουρούσαν μ' ἄγρια ἡδονὴ τὰ μάτια τοῦς φλόγες πετάγανε. Κουλοχέρης ὁ ἑνας ἀπ' αὐτοὺς ὁ δούτοχος· κουτσὸς ὁ ἄλλος καὶ ὁ τρίτος παρέκει γκαβὸς ἀπ' τὸ ἑνα μάτι. Τὰ βόλια δὲ χωρατεύουν, φαίνεται. Δὲ λυγαρίζουν τοὺς λεβεντονοῦς; καὶ ἄς εἶναι καὶ ἀρραβωνιασμένοι.

Βότκα νὰ πιῇτε· γιατί νὰ μὴν πιῇτε; Νὰ μεθύσετε, γιατί εἶν' ἱερὸ τὸ μεθύσι κάποτε. Νᾶ, καὶ ἡ οὐγγαρέζα μετὰ τὴν ἄρπα τῆς. Ὁμορφὴ εἶσαι, οὐγγαρέζα μου, μὰ καιρὸ δὲν ἔχω νὰ σὲ κοιτάξω. Βζα το ρούσσικο χορὸ καὶ ὁ βιολιτζῆς σὲ συντροφεύει καὶ νὰ δῶμε. Τραγουδοῦ, τραγουδοῦ ἔλουμε, φωνάζουν ἐλοι στὴν γλῶσσα τοῦς· τραγουδοῦ καλλίτερα.

Τὰ δαχτυλὰ πέφτουν στὴς κόρδες τῆς ἄρπας καὶ τὸ βιολὶ συνοδεύει. Νοσταλγικὸ εἶν' ἀλήθεια ποὺ ἀνάθεμά το καὶ ἄς εἶν' καὶ γιὰ τὸ Βόλγα, τί πειράζει;

Σπάζετε τὰ τὰ ποτήρια, καημένοι, καὶ γλεντήστε το!

Μὴν τοὺς δικάζῃς, φίλε μου, μὴ! Ἄν τραγουδοῦν εἰ νικημένοι, τὸν πόνο τοῦς καὶ τὴν ντροπὴν τοῦς ξεχνῶν, μὴν τοὺς κακοθέλῃς καὶ δὲν πρέπει.

Ρούσσικο ξέρε ὁ φίλος μου καὶ ἀρπάχει μετὰ μαστοριά τὰ λόγια ποὺ ξεφεύγουν ἀπ' τὰ πικραμένα τὰ στόματα. Γιὰ τὴν ἀρραβωνιαστικίαν τοῦ λείει κατιτὶ ὁ κουτσὸς καὶ κλαίει· γιὰ τὴ μάνα τοῦ ὁ κουλὸς καὶ ὁ τρίτος· γιὰ τὰ φανὰ καὶ μικρὰ ἀδέρφια τοῦ.

Καὶ ἄχ, βᾶχ· οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰναφυλλήτα

τοῦς. Ἡ ἄρπα ξεναρχίζει τὴ φωτιὰ τοῦ χοροῦ νὰ σκανταλίζῃ. Ἀνάθεμά σε μουσική! Τὰ χαρτένια πεντάρουβλα ἀρχίζουν νὰ κολλιοῦνται στὸ μέτωπο τῆς Οὐγγαρέζας, καὶ χαλαλὴ τῆς! Πᾶρε καὶ ἑνὰ φιλὶ ἀπὸ τὸν ἄλλον τί πειράζει τάχα; μεθυσμένος εἶναι, μὰ πηδᾷ θυμῶν· γιὰ τὴν πατρίδα τοῦ θὰ σὲ πῆρε καὶ σὲ φίλησε. Ταχὰ τὴν ἰδέαν μιὰς πατρίδας δὲν τὴ δίνεις μετὰ τὴ μουσική σου, ὦ τριγυρίστρα, σ' αὐτοὺς τοὺς ξένους τοὺς τόπους;

Δὲς· τοῦ λοιπὸν ὁ χορὸς, ποὺ κόρωσε καὶ ἀναψέ· καὶ δὲς τοῦ τὰ λυγίσματα τῶν κορμιῶν καὶ τῶν ποδιῶν οἱ κρότοι στὸ πάτωμα. Ἀχ, καὶ ὁ κουτσὸς στὴν ἄρπα εἰ νὰ ἀρέγεται τάχα καὶ τεντώνει, τεντώνει τὰ μάτια τοῦ ἀπὸ τοῦ πόθου τὴν ἄρμη; Βλέμμα πικρὸ ρίχνει στὸ πόδι τοῦ καὶ σάβει τὸ κεφάλι τοῦ ἀπογοητευτικά.

Καὶ ὁ χορὸς μεγαλώνει ὁλοένα καὶ τὰ πεντάρουβλα κολλιοῦνται μ' ἀστραφτερὰ γληγοράδα στὸ μέτωπο τῆς Οὐγγαρέζας, σὲ καθε γύρισμα. Ἀνατριχίλα παραξένη σκορπιέται γύρω μας ἀνκατωμένη μετὰ τὸμο. Ἀγριο εἶναι τὸ ξεφαντωμα αὐτὸ καὶ ὁ φίλος μου χ' ὥμος μετὰ στανιόνει νὰ φύγουμε. Μὴ στιγμὴ, τοῦ λῶ, ἀκόμα· μοναχὰ μὴ στιγμὴ...

Ὁ κουτσὸς σηκώνεται τῶρα τρέμοντας καὶ μιλώντας ἀκατανόητα.

«Τὸ χορὸ, τὸ χορὸ θὰ σύρῃ!» φωνάζει.

Πέρα τὸ ρίχνει τὸ μπαστούνι καὶ πιάνεται στὸ χορὸ.

ΤΑ ΣΚΥΛΛΙΑ

Βγάβγ, βγάβγ, τὰ σκυλλιά μὲς στὰ μεσάνυχτα στὸ Τατάρι τῆς Θεσσαλίας, κοντὰ στὰ σύνορα. Βγάβγ, βγάβγ, ἀλυχτᾶνε ἀνκατωμένα. Λίγοι μὴν εἶταν πρὶν τοῦ πολέμου.

— Μωρὲ τί εἶναι, κύρ-Θωμά, τί τρέχει; Τεῦρ-κοι μπῆκαν λοιπὸν;

— Σοῦτ! κάνει ὁ κύρ-Θωμάς μυστηριώδεια. Δέν εἶναι τίποτα· πλάγιασε καλλίτερα καὶ αὔριο τὰ λέμε, πρῶτα ὁ Θεὸς!

Πλάγιασε!... Σοῦτ!... Ἐνας λόγος εἶν' αὐτός. Μὰ πῶς μπορεῖ νὰ κλείσῃ μάτι κανεὶς, ποῦ οἱ Τεῦρ-κοι θὰ μὰς κάνουν βίζιτα εἰς λίγο; Νόστιμος εἶν' ὁ φίλος.

Τ' ἀλυχτήματα αὐξάναν, αὐξάναν, μὰ καὶ μακραίναν ὁλοένα. Τὰ γρικουσα καὶ τὰ μάντευα πέρα πρὸς τὸ Σαλαμπριά. Τόσο τὸ χερότερο, σκέφτηκα. Ὁ,τι βράζει ἄς κατεβάσῃ· μὰ ἐγὼ θὰ κοι-

δες μεσὰ μετὰ τὰ δάκρυά τῆς καὶ ἔδωκε τὸ γράμμα. Πρῶτη φορὰ δὲν ἦταν ποὺ θάλανε καὶ τὴν ὑπηρεσία αὐτὴ ἡ ἀρραβὴ τῆς πλυστρῆς τοῦ πατέρου, μὰ τότε τὴν φορὰ ἡ Κούλα δὲν τὴν βρήκε πρόθυμη. Δέν ξέρε, εἶπε, σὲ ποιὸν ἀπ' τοὺς πολλοὺς δασκαλοῦς νὰ τὸ δώσῃ. Μετὰ πολλὰ καὶ ἀπὸ τῆς τὸν περιγράφει μετὰ λεπτομέρεια ἡ Κούλα, τέλος δέχτηκε. Ἡ Παναγιούλα ἀργήσῃ νὰ γυρίσῃ ἐκεῖ τὸ βράδυ, ὅμως ἀπάντησεν δὲν ἔφερ. Τοῦ κάκου στάλθηκε καὶ ξεναστάθηκε μετὰ νέο γράμμα· δὲ μπόρεσε νὰ ξεναβῇ τὸ δασκαλὸ.

Καὶ δὲ μπορεῖ ναβρῇ ἡτυχία καὶ ἡ Κούλα, δὲ μπορεῖ νὰ κλείσῃ μάτι. Νευρίκισε καὶ αὐτὴ. Δέν ὑποφέρει πια τὴ γκρίνια τῆς Μαριώ. Λόγο καὶ ἀντίλογο. Μάτια τὴν παρακαλεῖ ἡ Φόσω νὰ μὴν τὴ συνερίζεται γιατί δὲν εἶναι στὰ καλά τῆς Ἰσα· τὰ πᾶνε καὶ οἱ δύο τῶρα. Καὶ ὁ ἀνεμος τῆς ποταμίας τὴν ἀπονευρικιάζει. Τῶρα θὰ πᾶσ' ἡ Κούλα ἀπὸ τῆς καὶ θὰ τὴ θάψῃ. Κάθε ἐλπίδα λυγρὰ μὲ δόρυς, κάθε δρόμος σωτηρίας εἶναι κλεισμένος.

Μὴ γινώσκῃ τῆς καθόνταν στὸ σκολιὸ κινεῖ. Ἦταν τὸ τελευταῖο βῆμα, μὰ ἔλειπν τὰ ποδὴ ματὰ, ἔλειπ' ἑνα φέρεμα τῆς προκοπῆς γιὰ νὰ τὸ κάμῃ. Τέλος ἔφησε στὴν ἄρπη τὴν ντροπὴ, βρήκε

σύνορο τοῦ κόσμου, στὴν ἄλλη ἄκρῃ τῆς γῆς, μὴ νᾶχ μακριὰ ἀπὸ δῶ, ἐξω ἀπὸ τὴν κούλια.

Καὶ ὅταν τὴν ἄλλη μέρα τὸν βλέπῃ νὰ ξεναπεριγᾶν, κρεμιέται στὸ παραθύρι καὶ τοῦ χαμογελάει, κατεβάζει κάτω στὴν ἀλύσιππο καὶ τοῦ σφύριζει ἑνὰ γλυκόλογο, τοῦ γέφει νᾶρθη πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη. Μὰ ἐκεῖνος δασκαλὸς φοβάται καὶ τὸν ἔσκιο τοῦ. Δέν ἀποφασίζει νὰ ζυγώσῃ καὶ ἄς εἶναι σούρωπο καὶ ἄς μὴν περναῖ ψυχὴ στὸ δρόμο. Ὅλο καὶ κοντοστέκεται, μὰ δὲν τολμᾷ ἑνὰ βῆμα πρὸς τὴν πόρτα, ὅλο καὶ ρίχνει φοβισμένα μάτια σὲ τὰ παραθύρια· Κ' ἔτσι τὴν ἄλλη μέρα καὶ ξανά τὴν ἄλλη ὡς ποὺ ἐπὶ τοῦς ἔγιν' ἄφικτος. Δέν ξαναπέρασε.

Ἡ Κούλα πᾶει νὰ χάσῃ τὸ μελὸ τῆς· Μὴν ἐρωτῆσῃ, μὴν τὸν μεταθέσῃ; Χίλια βάνει ὁ νοῦς τῆς. Ρώτησε τὰ παιδιὰ ποὺ γύριζαν ἀπὸ τὸ σκολιὸ τοῦ. Ἐδῶ ἔναι καὶ στὴν ὑγείαν τοῦ ὅχι καὶ καλλίτερα. Σήμερα τάχαρε ἐνοῦ ἀπ' αὐτὰ τίς ἀπαλῆς; μετὰ τὴν λύρα.

Ἡ Κούλα ἀπολιπίζεται. Ἄλλο δὲ μένει πρὸς νὰ τοῦ γράψῃ μετὰ τὴν Παναγιούλα· «Ἀγαπῇ μου, γουρὸ μου, μάτην σὲ ἀνυμνῶ καὶ ἀπορῶ· τὸ δικτὶ δέχομαι καλῶς, ἀντίγραψέ ἀπὸ τὸ πηλὸ χιλινοῦ σμένε ἐπιστολῆς τῆς Κούλιας, ἔκλεισε δύο πανσέ

μηθῶ. Στὸν ὕπνῳ μου Τούρκους ἐβλεπα, σπαθιά ἐδῶ, καπνοὺς ἐκεῖ, μὰ οὔτε μιὰ σταλαματιὰ ἀπὸ αἷμα. Τόσο τὸ καλλίτερο.

Χαράματα, τὰ βώδια μὲ ζυπνοῦσαν μὲ τὰκριβὰ τους μουγκαλιτὰ καὶ τὰ κοκόρια μὲ τίς κραξίες του.

— Καλημέρα, κύρ-Θωμά. 'Εξήγα μου, μαθίς, τὸ ψεσινοβράδινο.

— Σοὺτ! μοῦ ξανακάνει μυστηριώδικα. Δὲν εἶναι τίποτα.

— Βρὲ τί σοὺτ καὶ ξεσοὺτ, κύρ-Θωμά; Πίς μου καὶ μένα τί τρέχει, νὰ ξέρω. Παράξενος εἶσαι.

— Δὲν εἶναι τίποτα, μοῦ λέει ὁ Καρανάσος εἶταν.

— Ποιὸς Καρανάσος;

— Ὁ νέος ὁ ξανθὸς γιὰ τὸν ποῦ μ' ἀρώτησες φῆς τὸ ἀποστήμερο.

— Ὁ συμπάθητικός μου; 'Ε, τὸ λοιπόν;

— Τὸ λοιπὸς, εἶναι χρυσὸ παιδί. Ὅλη τὴ μέρα στὰ ἔργα σκεφτικός καὶ ἀμίλητος δουλευτάρης, ὅμως τὴ νύχτα ἄλλος ἐξάλλου γίνεσαι. Χρόνικ εἶναι ποῦ τὸταθε, μὰ κανέναν δὲν πειράζει. Μὲς στὸ σκοτάδι γυρίζει κἀνοντας μὲ μαστοριά ὅλες τίς φωνές τῶν σκυλλιών. Ὅλα τὰ μαντρόσκυλλα, τὸ λοιπὸς, τὸν ἀκολουθοῦν. Κοπάδι τὰ κάνει καὶ τὰ πᾶσι στὶς ὀχτιές τοῦ Σκλαμπριά, κ' ἐκεῖ ξενοχτίζουν καὶ τὰ κουθεντιάζουν ὡς τὰ χαράματα. Ὅμως τί λένε, κανέναν δὲν ξέρει, γιὰτὶ κανένας ἄλλος ἐξὸν αὐτὸς δὲν κατέχει τὴ γλώσσα τῶν σκυλλιών.

— Παράξενο πράμα!

Στὸ μετὰξὺ νά, καὶ ὁ κύρ Δημήτρης ὁ ζευγάς.

— Καλημέρα. Τὰ μάθατε; μᾶς λέει.

— Τί πάλε; λέμ' ἐμεῖς.

— Ὁ Καρανάσος πνίγηκε στὸ Σκλαμπριά, φῆς τὰ μεσάνυχτα.

— Καλὰ στὸλεγα ἐγὼ, κύρ-Θωμά, πὼς κατὶ ἀσυνείθιστο συμβαίνει. Καὶ πὼς, κύρ-Δημήτρη, πνίγηκε; Δηγήσου μας τὸ λοιπόν.

— Μὲ τὰ σκυλλιά πῆγε ὅπως πάντα, μαθίς, στὶς ὀχτιές καὶ βάλθηκε μετὰ τους νὰ κουθεντιάξη καὶ νὰ τοὺς δασκαλεῖαι ἱστορίες. Ἀξαφνὰ τί τὸν πιάνει καὶ πέφτει στὸ νερό;

— Ἐλα ντὲ! λέει ὁ κύρ-Θωμάς.

— Κακόρεμμα εἶναι στὸ μέρος. Πέφτουν τὰ σκυλλιά νὰ τὸνε σώσουν, ὅμως ἀδύνατο στάθηκε. Ὑστερὰ ἀπὸ κάμποσο πνιγμένον τὸν ἔσυραν στὸν ὄχτο καὶ τὸν περιτριγύρισαν καὶ σὰ μοιρολογίστρες τόνε κλαῖν ἴσαμε τώρα. Κανέναν ἀπὸ μᾶς δὲν ἀφί-

νουν νὰ σιωπῇ, μονάχα οὐρλιάζουν· οὐρλιάζουν ποῦ ἀνάθεμά τα!... Μὰ δὲν ἀκοῦτε, μαθίς, πὼς οὐρλιάζουν;

Σιωπᾶμε καὶ ἀνοιξαμε τὸ παράθυρο. Τὸ φῶς, τὸ σκοτάδι πάλευε νὰ νικήσῃ. Πάχνα πυκνὴ τὴν Πλάση ἔζωνε ἀκόμα. Ἀπὸ τὰ μακρὰ, πέρα, τρομαχτικὰ ἐρχόντουσαν τὰ οὐρλισμάτα τῶν σκυλλιών, ποῦ θρηνοῦσαν τὸν πεθνεμένο τους τρελλό.

Παρίσι, 1908.

Σ. ΣΚΙΠΗΣ

ΨΑΡΑΔΕΣ

Σ' ἐρημικὴ τὴ βάρκα ἀκρογιαλιά τραβήξαν καὶ σ' ἀπάνεμο λιμάνι καὶ μακρὰ ἀπ' τοὺς κόπους τώρα πιάνει καθέννας τους μιὰν ἡσυχὴ δουλειά.

Ἄλλος τὴ βάρκα πλαίνει, ἄλλος παλιὰ μπαλλώνει ροῦχα, ἄλλος τὰ δίχτια σιάνει, ἄλλος σκουπίζει, τὸ φατ' ἄλλος φτειάνει νάπογευτοῦν τὸ βράδυ μὰ σταλιά.

Μὰ μόνο, ἔσπλωμένο ἀπὰ στὴν πλώρη, ἓνα ξανθὸ καὶ λιοκαμένο ἀγῶρι, ποῦ οἱ σύντροφοι τὸ κρᾶζονε τρελλό,

μὲ μάτια δνειροπλάνευτα κοιτάει τὸν ἥλιο, ποῦ ὀλοπόρφυρος βουτάει μέσα στὸ ματωμένο τὸ γιᾶλό.

ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ

ΤΟ ΧΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΙΡΑΣ

Ὁ Χουλίδας βγήκε ἔξω. Ὁ Σαμούλης ἔμεινε στὴ θέση του, μαζωμένος σὰ γάτα, ἀκίνητος. Φαινόταν νὰ μὴ κατάλαβε πὼς ἔφυγε ὁ Χουλίδας καὶ ἔακολουθοῦσε νὰ ἔχει τὰ μάτια στηλωμένα στὸ πάτωμα.

Στὴν ἀρχὴ ποῦ ἄκουσε τὸ σκύλλο νὰ οὐρλιάζει ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ φυλάργυρου, εἶχε σκεφτεῖ:

— Κάτι κακὸ θὰ πάθῃ ὁ Χουλίδας!

Μαζὺ τοῦ ἔρθε ἡ σκέψη μὴ αὐτὸ τὸ κακὸ, ποῦ ὁ σκύλλος σὰν κακὸς μάντης τὸ φώναζε τόσο ἀπαίσια στὴν πόρτα τοῦ φυλάργυρου, εἶταν τὸ κακὸ ποῦ αὐτὸς εἶχε σκεφτεῖ νὰ κάνει στὸ φυλάργυρο! Καὶ μετὰ τοῦ φάνηκε νὰ σέρνεται ἀπὸ κάποια δύναμη,

νὰ τὸν σπρώχνει αὐτὴ, γιὰ νὰ κάνει κείνο τὸ κακὸ, κ' αἰστανόθηκε τότε ὅτι τοῦ εἶταν ἀδύνατο νὰ ὑποχωρήσῃ, γιὰτὶ αὐτὸ εἶταν γραμμένο νὰ γίνῃ, καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν ἔριξε πιά τὸν ἑαυτὸ του, ἀλλ' εἶταν ὄργανο τῆς Μοίρας!...

Ἡ φωνὴ τοῦ Χουλίδας τὸν ἐβγαλε ἀπ' αὐτό. Εἶχε γυρίσει καὶ ρωτοῦσε:

— Τί ἔδωσε ὁ ἥλιος;...

Ἀπάντησε κατὶ μπερδεμένο καὶ κοίταξε ἔξω. Ὁ οὐρανὸς εἶχε σκεπαστεῖ ἀπὸ σύγνεφα πελώρια. Ἐνα σκοτεινὸ ἐπρόβαλε ἀπ' τὸ ἀντικρινὸ ψηλὸ σπίτι.

— Ἐλα πῆγαινε! τοῦ εἶπε ἀπότομα ὁ Χουλίδας.

Κάτι εἶπε ὁ Σαμούλης σιγὰ σιγὰ, ποῦ εἶταν περισσότερο φοβέρα παρὰ χαίρετισμα, κ' ἔφυγε. Ὅταν βρέθηκε στὴν αὐλή, ἀντὶ νὰ βγεῖ ἔξω στὸ δρόμο, χώθηκε σὲ μιὰ καμαρούλα, ποῦ εἶταν σὲ μιὰ γωνιά τῆς αὐλῆς. Εἶταν ἀνοιχτή, γιὰτὶ δὲν εἶχε τίποτα. Ἀλλοτε ἔβαζαν μέσα καὶ τὰ βερνίκια, τὸ χρυσό, κόλλα καὶ ἄλλα ὑλικά, ποῦ χρρσίμευαν στὸ κατὰστημα Χουλίδας.

Εἶταν σκοτάδι μέσα. Ζήτησε νὰ βεῖ κατὶ νὰ καθῆται καὶ δὲν βρῆκε ἄλλο παρὰ τὸ πάτωμα. Καὶ κάθισε περιμένοντας νὰ νυχτώσῃ καὶ νὰκούσῃ τὸ Χουλίδας νὰ φεύγει. Εἶχε κατὶ τῆς γάτας, ποῦ πκραμονεύει ποντικὸ καθὼς ἔμενε ἔτσι. Ἀκουσε σὲ λίγο πάνω στὴ λαμαρινένια στέγη τῆς καμαρούλας τὴ βροχὴ νὰ χτυπᾷ.

Ἡ ὥρα περνοῦσε. Ἡ βροχὴ δυνάμωνε. Σὰ νὰ κοσκίνιζαν ἐπάνω στὴ λαμαρινένια σκεπὴ μάγισσες, φαντάσματα τῆς νύχτας ἀκουγόταν ἡ βροχὴ.

Καὶ ὁ καιρὸς ἐκεῖνος, οἱ κρότοι τῆς βροχῆς τὸν ἔκαναν νὰ αἰστανόταται περισσότερο ἐκεῖνο, ὅτι εἶταν ὄργανο τῆς Μοίρας, καὶ ὅτι ἔλα αὐτὰ γινόνταν νὰ τὸν βοηθήσουν γιὰ νὰ φτάσῃ ἐκεῖ ποῦ ἡ Μοῖρα ἤθελε!

Ἀκουσε τῆς γυάλινης πόρτας τὸ κουδουνάκι νὰ χτυπᾷ, ἔπειτα τὴν ἐξώπορτα νὰ κλείνει, ὅπως πάντα μ' ἕναν τρομερὸ κρότο.

Ὁ Χουλίδας εἶχε φύγει.

— Ἐμπρός! εἶπε.

Νόμισε ὅτι τὸν ἐσπρώχναν νὰ βεῖται. Ἀνοιξε καὶ βγήκε. Τὸ χαλάζι καὶ ὁ ἀνεμὸς τὸν χτύπησαν στὸ πρόσωπο. Ἀνέθηκε τὴ σκάλα, ἔβαλε τὸ ἀντικλεῖδι καὶ ἀνοιξε... Πέρασε τὸ διάδρομο, πατώντας σιγὰ, ἑλαφρά, κ' ἔφτασε στὸ δωμάτιο τοῦ φυλάργυρου. Ἐκεῖ στάθηκε.

μιὰ πρόφαση καὶ κίνησ' ἓνα δειλινὸ καὶ πῆγε. Ἡ γνώριμή της τῆς πρόσφερε θέσιν στὸν καναπέ, μὰ ἡ Κούλα προτίμησε μιὰ κρέκλα στὸ παράθυρο κοντὰ καὶ κάθισε προσμένοντας. Νάτος τέλος ὁ φίλος, βγήκε ἀπ' τὸ σκολεῖό του. Καθὼς τὴν εἶδε ξαφνικὰ κοκίνησε. Ὁ συνάδερφός του, ποῦ πέρασαν μαζί, τῆς ψωμογέλασε, μὰ κανέναν δὲν ξαναγύρισε τὰ μάτια νὰ κοιτάξῃ. Ἡ Κούλα φρένιασε. Περιμένε, περιμένε ὅσο ποῦ νύχτωσε· δὲν ξαναπέρασε κανεὶς ἀπ' τοὺς δασκάλους. Μὲ ἀπελπισία θανάτου γύρισε στὴν κούλα. Τί τόκαμε, τί τόφταιζε; Ποιὰ εἶν' ἡ ἀφορμὴ, τέχει μαζί της καὶ τὴν περιφρονᾷ; Δίχως ἄλλο θὰ τὸν ἐβχλαν στὰ λόγια, θὰ τοῦ τὴν κατηγόρεσαν· ὁ κόσμος σὰν καὶ θάχῃ ἄλλο τίποτα νὰ κάμῃ; Ἡθελε μόνον νὰξέρε ποιὰ νὰν' ἐκαίνη πόθαλε τὴ διαντριὰ, νὰ τὴν ξεσκίση μὲ τὰ νύχια τῆς τὴ φτονερή, τὴν κουρκουτούρα.

Μπαίνοντας στὴν αὐλόπορτα τῆς κούλας, ἀπάντησε τὴν Παναγιούλα μπρὸς της. Ξετράχειλη, ζυπόλυτη, ἀνασκουμπωμένη πτότιζε τὸν κήπο. Τὰ χεῖλη, ποῦ ὁ βορριάς τὰποκοκίνιζε ἀντὶ νὰ τὰ γαλάζωνῃ, οἱ καστανὲς πλεξίδες της, ποῦ γύρευαν νὰγγίξουνε τίς φτέρνες, τὰ γιομάτα μάγουλα, ποῦ δὲν τὰ σούρωνε ἡ ἀναφαγιά κ' ἐκείνα τὰ μεγάλα

μαύρα μάτια, ποῦ ἄστραφταν στὴ συμφορὰ καὶ στὸ μαρᾶζι γύρω τους, τὴ φούρκιζαν. Γιατί; Δὲν τὸ ρωτάει. Μανία σκοτεινὴ καὶ ἀόριστη, τυφλὸ ἐνστικτο καθὼς ἐκεῖνο ποῦ ἐσπρώχνε μιὰ φορὰ τὴ μεγάλητερη ἀδερφή της νὰ τῆς ξεριζώνῃ καὶ τὰ δικά της τὰ μαλλιά. Κ' ἡ Παναγιούλα ἀπόψε τῆς πάτησε καὶ αὐτῆς μὲ τὰ ξερά της μὲλ ρίζα διπλὴ διαλέτα δίπλα στὸ πηγάδι. Ὅποιος ζητάει ἀφορμὴ δὲν ἀργεῖ νὰβρῇ.

Ἡ ἀρρανή τῆς πλύστρας ἀπὸ τὴ λασπόπολη δὲ μιλούσε στὶς βρισιές, δὲ μουρμούριζε στὶς μπουφλές. Συνήθισε ἀπὸ μικρὴ. Ἡ δυστυχία τῶν ἀδερφάδων πάντα σ' αὐτὴ ξεθύμαινε, ἰδίως ἀπ' τὸν κειρὸ ποῦ πήραν καὶ στερεοῦνταν οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι. Ὡς τόσο οἱ ἀποσπερνὲς τῆς ἐκδρομὲς σ' ἐκείνους δὲν ἀρρεψαν καὶ τώρα μάλιστα τρέχει πρὸς πρόθυμα σ' αὐτὲς καὶ ἀργεῖ περισσότερο τὴ νύχτα νὰ γυρίσῃ. Ἡ Μαριὼ στουμπάει καὶ καταριέται, ἡ Κούλα δίνει χεῖρ' ὅπως καὶ αὐτὴ, μὰ ἡ Παναγιούλα δείχνει μιὰ ἀπάθεια ἀνεξήγητη. Στὴν ὄψιν της, στὸν τρόπο της κατὶ σὰν νὰ λέη: χτυπάτε, βρστανίζετε· ὅλα θὰ περάσουν. Ἡ μέρα τοῦ θεοῦ κ' ἡ ζωὴ τῆς μὲς τὴν κούλα σὰ νὰ μὴν ἔχουν ὑπαρξὴ ἀληθινὴ γι' αὐτὴ, ἡ δικὴ της ἡ ζωὴ σὰ νὰρχινᾷ μὲ τὸ σούρωμα, σὰ

νᾶναι ὁ δρόμος, ἡ νυχτιά καὶ τὸ σκοτάδι. Ἡ Κούλα ὑποτάσσεται στὸ θέλημά της, γιὰτὶ κ' ἡ ὑπαρξὴ τῆς κούλας ὅσο πᾶσι καὶ δένεται περισσότερο καὶ κρέμεται ἀπ' τοὺς ἀποσπερνούς της δρόμους. Ἡ Φρόσω δύσκολα μπορεῖ πιά νὰ ρίχνῃ τὴ σάιτα, ἡ Μαριὼ ὅλο καὶ ἀπονευριλιάζει καὶ φθεῖρεται μὲ τὸ ντύσιμο τοῦ ξένου κόσμου, ἡ Κούλα, εἶδαμε τί μκρτυρεῖται ἡ ψυχὴ τῆς Κούλας. Πολλὲς φορές χτυπάει ἡ ἀποχώρηση στὸ καστρό, κάποτε ἀκόμα καὶ τὸ σωπητήριο κ' οἱ ἀδερφεῖς στὴν κούλα, σκυμένες στὸ ξεσπιθισμένο τζάκι τους, δὲν εἶναι σίγουρες ἀκόμα πὼς δὲ θὰ πλαγιαίσουν καὶ αὐτὴ τὴ νύχτα νηστικές.

Μιὰ τέτια νύχτα ἀπ' τίς πολλές, κούρα καὶ σκοτεινὴ στὸ δρόμο καὶ στὴν κούλα, ἡ Παναγιούλα δὲ γύρισε σ' αὐτὴ ὁλότελα. Τὴν ἄλλη μερὰ μαθεύτηκε ἀπ' τὴν πόλη πὼς ἔγινε ἔκραντος καὶ ὁ δάσκαλος.

Ἡ Κούλα λιγοθύμησε.

«Τὸ σιγαλὸ ποτάμι, ἡ πομπιόμνη, ἡ μούλα! ὡρεκάξε ἡ Μαριὼ, τρέχοντας στὴ γειτονιά γιὰ ξύδι.

Ἡ Φρόσω μοναχὰ δὲ μίλησε· ἡ φωνὴ τῆς εἶχε χάσει ἀπὸ καιρὸ τὴ δύναμη. Τὸ ποτήρι δὲ χωροῦσε ἄλλο πιά.

.....

— Τί περιμένεις; εἶπε σὺν ἑαυτῷ του.

Ὁρμησε στὴν πόρτα, ἀλλ' αὐτὴ ἀνοιξε ἀφίνον-
τας ἐλεύτερη τὴν εἴσοδο, μὲ φωνὴ ὅμοια μὲ ποντι-
κοῦ.

Ἐνα μικρὸ φῶς φώτιζε τὸ δωμάτιο ποὺ κάποτε
ἦ ἀστραπή, ποὺ περνοῦσε, τὸ ἔκανε νὰ λάμπει. Σὰν
τίρας μυκώμενο καὶ δεμένο ἀπ' τὸ ἐλεύτερο φῶς ἡ
βροντὴ ἀκολουθοῦσε.

Μπήκε μέσα γλήγορος μὲ μιὰ τρεμούλα στὸ
σῶμα. Ἦξερε ποῦ ὁ φιλάργυρος εἶχε τὸ θησαυρὸ!
Θὰ τὸν ἔκανε πτωχό, πτωχό! Αὐτὸ εἶναι τὸ κακὸ,
ποῦ θὰ ἔκανε στὸ φιλάργυρο!...

Ἄλλ' ἄκουσε κάτι σὰ βῆμα!.. Ἐτρόμαξε, ζα-
λιστήκε καὶ τοῦ φάνηκε τότε, ὅτι βρισκόταν μέσα
σὲ ὄνειρο καὶ πίστεψε, ὅτι κάποιος σκοτάδι θὰ ρι-
χνόταν ἀπ' αὐτὸ καὶ θὰ τὸν ἔκρουε!

Μιά φωνὴ ἐπειτα·

— Κλέφτη!

Αἰσθάνθηκε τὸ χέρι τοῦ φιλάργυρου νὰ τὸν ἔρ-
πάζει καὶ ἀντίκρουσε τὰ μάτια του. Τὰ εἶδε με-
γάλα, μεγάλα!..

— Κλέφτη! Θὰ σὲ πνίξω!

Καὶ τὸν ἐσφίγγε δυνατὰ. Ὁ Σαμουῆλης, σὰ νὰ
τοῦ ἐφυγαν οἱ δυνάμεις, κλονίστηκε.

— Θὰ σὲ πνίξω!

Ἡ φωνὴ τοῦ Χουλῆδα σταυρώθηκε σὺν κακῇ
σάλπιγγα καὶ τὰ μάτια του ἄγρια, μεγάλα, ἔπαί-
σια νὰ τὸν κοιτάζουν...

— Θὰ χθῶ!

Προσπάθησε νὰ παλαχτεῖ, ἀλλὰ στάθηκε ἀδύ-
νατο. Στὸ νοῦ του ξαφνικά, σὺν τὴν ἀστραπή, ποὺ
μπήκε στὸ δωμάτιο, ἦρθε τὸ μαχαίρι του.

Καὶ χτύπησε μ' αὐτό, ἐχτύπησε!...

★

Ὁ φιλάργυρος ἔμεινε μέσα στὸ δωμάτιο, ἀνά-
σκελα στὸ πάτωμα, μὲ κλεισμένα τὰ δαχτυλά καὶ
ἀνοιχτὰ τὰ μάτια.

Ὁ Σαμουῆλης εἶχε φύγει. Κ' ἐξῶ αὐτός, καθὼς
ἔτρεχε μέσα σὺν ἄνεμο τὸ δυνατὸ, στὴ βροχῇ, στὸ
χαλαζὶ τοὺς εἶπε, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τοὺς συστήσει τὸν
ἑαυτῷ του:

— Εἶμαι τῆς Μοίρας τὸ χέρι ἐγὼ!..

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ὅταν ξανάρθε ἡ ἀνοιχτὴ σὲ λίγο, τὸ βελούχι
ἀντικρυὰ ἀπ' τὴν κούλια δὲν ξανάνοιξε. Ποιὸς θάρ-
χονταν σ' αὐτό; Οἱ δάκτυλοι τὸ ρούμισαν κ' οἱ
ὕπαξιωματικοὶ εἶναι πιά φευγάτοι. Τὸ κάστρο δὲν
τὸ φοβερίζε ὁ ἐχθρὸς καὶ κάποιος ἰσχυρὸς, πῆρε ἀπὸ
κεῖ τὸ τάγμα σ' ἄλλη πόλη. Οἱ ἀδελφάδες κλεί-
στηκαν ὁλότελα στὴν κούλια τους. Ὁ Γεσίλας κυ-
νηγεῖ ἀκόμα μετρητὲς χιλιάδες σ' ἄλλες φρουρές.

Τίλεις καποὺ ψάρεψε καμπόσες. Μὰ ὅταν ἦρθε
γιὰ νὰ δείξῃ τὴ νύφη στὶς ἀδελφές καὶ στὴν πολὴ
κοντὰ σὺν ποταμῷ, βρήκε τὴ Φρύσω στὸ κρεβάτι
μὲ τὸν ἴδιον σφαχτὴ καὶ τὸν ἴδιον βῆχα τοῦ πατέρα
μιὰ φορὰ. Ἡ νύφη δὲν εἶχε ἔδικο νὰ βιοσθῇ νὰ
φύγῃ. Τὸ μαρτύριο τῆς Φρύσας ἦταν στὸ τέλος
του· ἡ χαρὰ, ποὺ εἶδε τὸ σὸί τοῦ Κρανὶὰ θριαμβε-
μένο, δὲ μπόρεσε νὰ τοῦ μακρύνῃ τὸ δρόμο του.

Στερνά, ὅταν ἐπειτα ἀπὸ χρόνια ξαναπέρασα
ἀπ' τὸν ὄγτο τάκοσπόταμου, εἶδα στὸ μέρος, πύ-
ῆστεκε τὸ βελούχι μιὰ φορὰ, ἕνα σκέλεθρο μιὰς
μαυροφόρας νὰ δένῃ στάγγραγκαθα ἐν' ἄλλο σέλε-
θρο καττίκας. Ἦταν ἡ Κούλα καὶ δὲ θὰ τὴ γνό-
ριζα, ἐν μιὰ φωνὴ δὲ φώναζε βραχνὰ μέσα ἀπ' τὴν
κούλια τὸνομά της. Ἡ φωνὴ ἦταν τῆς Μαρίας·
δὲν εἶχε χάσει τὸν ἄρχοντικὸ προσταχτικὸ της τόνο
καὶ ἄχουσε στὴν ἐρμιά τῆς ποταμὶδος παρὰ πονο μαζὶ
καὶ ὀργὴ ἐναντίον στὴν ἀδικίαν ποὺ κυβερνεῖ αὐτὸν
τὸν κόσμον.

ΤΕΛΟΣ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ", ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθῆνα Δρ. 8.—Γιὰ τὴν Ἑπάρχεις Δρ.
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Δρ. Χρ. 10.

Γιὰ τὴν Ἑπάρχεις δεχόμεστε καὶ τρέμεις (2 Δρ. τὴν νη-
μῆν) συνδρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἂν δὲ στείλει μπροστὰ
τὴ συνδρομὴν του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κδόκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια
Ἑθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχί-
δρομου (Ἀκαδημία), Βουλὴ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδη-
ροδρόμου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ.
Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πρακτο-
ρεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

Στὰ Χανιά (Κρήτη) στὸ Πρακτορ. Ἐφημερίδων
στοῦ κ. Ἀλνικιώτη).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ψεύτικα παραστήματα—Τὸ Πέραν καὶ τὰ Δαρ-
δανέλλια—Βάρβαρα ὀνόματα—Προγονικὰ
κειμήλια.

Οἱ ΦΗΜΕΡΙΔΕΣ μὰς πάλι πενταρολόγησαν ἡ-
ρωϊκά τοῦτες τὶς μέρες μὲ τὶς Τοῦρκικες ἀνακατο-
διῆρες. Κάθε δυὸ ὥρες, ἐξὸν ἀπὸ τὶς ψευτιὲς ποὺ
μὰς ἐξοφλοῦν, στὰ φύλλα τους, εἶχαμε καὶ ἀπὸ
ἕνα καινούριο παράρημα, δηλ. καὶ ἀπὸ μιὰ καινὴ
ψευτιά. Τὸνα παράρημα τὸν κατέβαζε τὸ Σουλ-
τάνο ἀπὸ τὸ θρόνο, τὸ δεύτερο τὸν ἀφίνε νὰ κάθε-
ται ἡσυχος στο Γαλδίς του, τὸ τρίτο τὸν ἐφυγάδευε,
σὰ ζωοκλέφτη, τὸ τέταρτο τὸν κατεδίκαζε σὲ θά-
νατο καὶ τὸ πέμπτο... Μὰ ποῦ νὰ κρατήσεις δεῖρὰ
στὶς ψευτιὲς! Ὅσο πάλι γιὰ τὸ νεοτουρκικὸ στρατὸ
πὺ βρισκεται ὅξω ἀπὸ τὴν Πόλιν, χίλιες φοῶς τὸν
ὀδηγῶσαν μπροστὰ καὶ ἄλλες τόσες τὸν γυρῶσαν
πίσω—κ' εἶσι καλὰ καλὰ δὲν ἐξοφλοῦμε, ἂν καὶ δια-
βάσαμε τοῦ κόσμου τὰ νὰ μὴ ἴδῃ τὴν παραρ-
τήματα καὶ τοῦ κόσμου τὰς ἐξηκρεβωμένας πλη-
ροφωρίας, ἂν εἶναι Σουλτάνος ὁ Χαμίτ καὶ ἂν ὁ Νεο-
τουρκ. στρατὸς μπῇκε στὴν Πόλιν!

Πόδες πεντάρους πληρώσαμε γιὰ νὰ μὴν τὰ μά-
θουμε ὅλ' αὐτὰ οὔτε λογαριάζονται.

★

ΣΕ ΚΑΠΙΟ παράρημα μάλιστα δημοσιεύτηκε καὶ ἡ
ἀκολουθὴ ἐξωφρενικῆς εἰδήσεως. Γιὰ νὰ μὴν περάσει ὁ Νεο-
τουρκικὸς στρατὸς ἀπὸ τὴν Σταμπούλ, πύ κατοικεῖται σκε-
δὸν ἀλάκαιρ ἀπὸ Τοῦρκους, ἀνγκάστηκε νὰ μπεῖ ἀπὸ τὴν
πόρτα τοῦ Ρωμανοῦ καὶ νὰ τραβήξῃ ὁλοῖσιν στὸ Πέρα!
Εἶναι τὸ ἴδιο πάνο κατό, σὰ νὰ εἶναι κανεὶς στὸ Πειραιώ-
τικο λιμάνι καὶ νὰ τραβᾷ ὁλοῖσιν στὴν Ἀθῆνα, δίχως νὰ
περάσει ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ!

Παραπολὺ τὴν ξέραν τὴν Πόλιν οἱ δημοσιογράφοι μὰ.
Μὰ γιατί νὰ ξερνοῦνται κανεὶς ὅταν ἐξωφρενικὸς τοῦ ναυ-
τικῷ μὰς ρωτοῦσε κάποτε ἂν τὸ Δαρδανέλλιον τὰ περνᾷ
κανεὶς γιὰ νὰ πάει στὴν Πόλιν ἢ ὕστερα, γιὰ νὰ βγῇ στὴ
Μαύρην θάλασσαν;

★

ΜΙΑ ΕΙΔΗΣΗ ποὺ δημοσιεύτηκε στὸς «Κοιφούς» τῆς
Πέμπτης μὲ μεγάλα μεγάλα ψηφιά, ἰξίζει νὰ μπεῖ καὶ ὅ-
νὰ νὰν τὴ χρεῖ ἀλάκαιρο τὸ Πανελλήνιο. Νὰ τὴ καί κα-
μαρώστε τὴ:

Σήμερον τὸ ἀπόγευμα θὰ συνέλθῃ ἐν τῇ Βουλῇ
μεγάλῃ ἐμπροσθὴ ἐξ ἐιδικῶν, ἐξ ἱστορικῶν καὶ λο-
γίων, ἦτις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν
Ἐσωτερικῶν κ. Δελιδίου θὰ συνεγερσθῇ ἐπὶ τῆς
προταθείσης παρ' αὐτοῦ μετονομασίας τῶν διαφόρων
χωρίων τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἰδίως—τὰ ὁποῖα φέρουν

βαρβάρους ἢ μωρὰς ὀνομασίας, ἢ ὀνόματα τὰ ὁποῖα
ἐδόθησαν αὐτοῖς ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Ἡ ἐργασία ἦτις θὰ γείνηθῃ θὰ στηριχθῇ ἐπὶ τὴν
ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ἢ θὰ ὀδηγηθῇ ἐκ παραδόσεων,
περὶ τῶν διαφόρων πληθυσμῶν, τὰ δὲ ὀνόματα, τὰ
ὁποῖα θὰ δοθοῦν, θὰ εἶνε ἱστορικά.

Ῥατερ' ἀπ' αὐτὸ τὸ κατόρθωμα τοῦ κ. Δελιδίου θὰ
μποροῦμε καὶ μᾶς νὰ ποῦμε πὺς καὶ κάναμε καὶ ἄποιες
ὀχτὺς μὰς ἀποκοτᾷ—τρέμεις, Βούλγαροι—ἂς ξεμυτίσει
μπροστὰ μὰς!

★

ΕΠΙΣΗΜΟ στόμα—ὁ κ. Στάης δὲ, ὁ Ὑπουργὸς τῆς
Παιδείας—τὸ μολόγησε πᾶς πὺς τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι τὸ
Κράτος μὰς παρὰ «θεματοφύλαξ τῶν προγονικῶν κειμη-
λίων». Τουτίστιν, ἦγουν, διπλαζῇ, ἄλλο λόγο δὲν ἔχει νὰ
ὑπάρχῃ τὸ Κράτος μὰς, παρὰ γὰ νὰ φυλάξῃ τὰ τὰ τὰ
ὁ κ. Στάης εἶσι τὴν ἐγγράφησε στὸ ἀρχαιολογικὸ συνέ-
δριο ποῦ εἶναι στὸ Κάϊρο. γιατί εἶσι πιστεύει, πὺς δηλ. εἶναι,
«Ὑπουργὸς Κράτους ἐπερ σεμνύνεται ὅτι εἶναι θεματοφύ-
λαξ τῶν προγονικῶν κειμηλίων». Μὰ καὶ μᾶς ποῦ δὲν εἶ-
μαστε Ὑπουργοί, τὰ ἴδια λέμε, καὶ σεμνυνόμαστε ποῦγομε
Ὑπουργοὺς σὺν τὸ Στάη καὶ τὸ Δελιδί νὰ μὰς βγάξουν
ἀπὸ πρὸς αὐτοὺς σὲ κάθε ἐπίσημῃ καὶ κρίσιμῃ περιστάσει.

ΣΕΡΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

(Ἡ ρούσικη σαλάτα τῆς Τουρκίας)

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Μὲ μεγάλο ἐνδιαφερόμενο παρακολουθῶ στὶς ἐφημε-
ρίδες μὰς τὶς εἰδήσεις καὶ τὶς κρίσεις τοὺς γιὰ τὴν
ταρχώδικη πτώση τοῦ ὑπουργοῦ Χιλμὴ καὶ τὸ
στραπάτσο ποὺ ἐπαθε τὸ Νεοτουρκικὸ Κεμιάτο,
καὶ ἐν γένει γιὰ τὴν Πολιτικὴ ἀναρχία τῆς Τουρ-
κίας. Ὅλα καλὰ καὶ ὥρτα τὰ λένε, ἕνα μονάχα
παραξενεύτηκα, καὶ δὲ θὰ τὸ ἔκανα λόγο διόλου, ἂν
πολλοὶ ἄλλοι φίλοι μὸν δὲ μὸν ἔκριναν τὴν ἰδίαν
παρατήρησιν.

Πραγματικὰ εἶναι γιὰ νὰ ποῦν κανένας μὲ τὸν
Ἀθηναῖκο τύπο, ποὺ ἐγὼ γιὰ κοινὰ ζητήματα σοῦ
ἀρραβιάζει ἐξηγήσεις καὶ λεπτομέρειες καὶ σοῦ φι-
λολογᾷ τὸ καθεὶ σὲ ἀπελπιστικὸ βαθμῷ, ποὺ δὲν
τόχει τίποτε π. χ. νὰ καθίσει νὰ σοῦ περιγράψῃ
τὸν ἐπίδεσμο τῆς πληγωμένης σκυλίστικης Φρουρῆς
ἂν εἶταν μὲ γκάζα iodoforminῆς ἢ salolῆς καὶ
βαμπακὶ hydrophile, ἄξαρτα σοῦ ἐκθέτει ξερά
ξερά, καὶ σοῦ ἐπανκλαμβάνει, καὶ σοῦ κοπανᾷ γιὰ
τὸν Ἰραντὲ τοῦ Σουλτάνου στὴ Νεα Κυβέρνηση,
πὺς τὴ διατάζειν σεβαστεῖ τὸ Σεριάτ καὶ τὸ Σύν-
ταγμα, καὶ πὺς οἱ διαδηλωτὲς τῆς Πόλης ἐξήντη-
σαν τὴν ἀναγκώρησιν τῆς κυριαρχίας τοῦ Σεριάτ ἢ
Σερίτ ἢ Σερί, χωρὶς οὔτε λέξη νὰ σοῦ ζητᾷ τί
περὶ νὰ πεῖ καὶ τί εἶναι αὐτὸ τὸ περίφημο τὸ Σερί,
σὰ νὰ σοῦ μιλάει γιὰ ἕνα κοινότατο καὶ πολὺ γνω-
στὸ πρᾶμα, λόγου χάριν σὰ νὰ σοῦ λέει γιὰ τὴν ἐρ-
μυράδα τῆς θαλάσσης.

Μὲ φαίνεται πὺς οὔτε ἴδιες οἱ ἐφημερίδες δὲν
ἔχουν ἴδια γιὰ τὸ Σεριάτ, γιατί ἄλλοιως θὰ γέμι-
ζαν τὰ φύλλα τους μὲ καλαμπούρια εἰς βάρος τοῦ
περίφημου αὐτοῦ Ἰραντὲ ποὺ φανερώνει πὺς ὁ Σουλ-
τάνος εἶναι ὁ ἐξυπνότερος Τοῦρκος καὶ διπλωματι-
κώτατος ν ὤς.

Γι' αὐτὸ ἐρχομαι νὰ δώσω μερικὲς ἐξηγήσεις,
τὸ κατὰ δύναμιν, στὸ ζήτημα αὐτό, γιὰ τοὺς ἀνα-
γνώστες τοῦ «Νουμά».

Σεριάτ ἢ Σερί θὰ πεῖ Ἰερὸς Νόμος, δηλ. Νο-
μολογία ποὺ βασιλεῖται ἀπάνου στὸ Κοράνιο καὶ
εἶναι ἡ ἐκφρασμὴ τῆς δομένης στὰ χεῖρας μιὰς τᾶ-
ξης ἀνθρώπων συμφολογιώτατων ποὺ τοὺς λένε Μου-